

In dit nummer:

- 143 Opstandingskracht
J. Winter
- 144 Een handreiking en
een eerste debat
Miriam de Rooy
- 146 Wilde God 'bloed zien'?
H. de Jong
- 147 Ontmoetingsdag Barneveld
Programma
- 152 Kan het anders?
H. Aigra
- 154 Het Hindoeïsme (4)
P.J. van Kampen

Opbouw

Tot opbouw van het gereformeerde leven

Religieuze conflicten gelovig oplossen

conflict, maar wellicht ook voor andere ruzies met een religieuze ondertoon.

Begrip

Rabbin Van de Kamp weet van zichzelf en andere meer of minder orthodoxe joden hoe onopgeefbaar de claims op het Heilige Land zijn. Het staat in de Thora, God heeft het zelf beloofd aan Abraham, Izaak en Jakob. Dat is de enige waarheid. Dat beseft kweekte bij hem begrip voor de Palestijnen en hun evenzeer religieus bepaalde claims op Palestina. Hun enige waarheid. Daar zit dus geen enkele onderhandelingsruimte. Waarom dat niet eerlijk tegen elkaar gezegd om vervolgens een vrede te regelen, waarbij Joden en Palestijnen samen de heilige plaatsen besturen, met respect en ruimte voor elkaars religie.

Maar, is dat niet vragen om ruzie en bloedvergieten? Nee, vindt rabbijn Van de Kamp. En dat heeft alles te maken met de toekomstverwachting van beide partijen. De zekerheid dat in de toekomst God dan wel Allah z'n belofte zal waarmaken en het land aan de zijnen schenken zal. Wie daarnaar vooruitgrijpt door nu al land te willen verdelen, laat in feite daardoor merken dat z'n geloof dat God dan wel Allah het zal doen, niet erg sterk is. Die toekomstverwachting moet het alle betrokkenen mogelijk maken, geduld te oefenen, te wachten op God, of Allah en tot die tijd vreedzaam samen te leven.

Gamaliël

Het verhaal van Van de Kamp trof me vanwege de wijsheid die er in zit. Iets van de wijsheid van Gamaliël. U weet wel: de Farizeeër, die betrokken was bij het verhoor van de apostelen

(Hand.5:26vv). Hij wilde niet weten van een verdere vervolging van de eerste christenen. Zijn argument: als de beweging van Jezus uit God is, kunnen wij er toch niets tegen doen. Als ze uit mensen is, zal ze vanzelf verdwijnen. De toekomst zal het leren. Die wijsheid zou niet alleen voor het Midden-Oosten iets goeds kunnen betekenen. Ook bijvoorbeeld voor het conflict tussen Protestanten en Katholieken in Noord-Ierland. Ook daar wordt immers door beide partijen op basis van religieus-historische argumenten het eigen gelijk verdedigd. En wordt er met geweld naar gegrepen. Wie over het gelijk op korte termijn heen kan kijken, wie dus gelóóft, dat

Hoe fanatieker, hoe ongeloviger

God zijn partij in het gelijk zal stellen op Zijn tijd, die zal voor nu kunnen dragen dat alle verlangens (nog) geen werkelijkheid worden.

Wellicht kunnen we ook voor onszelf iets van de wijsheid van Van de Kamp leren. Ook in onze gemeenten wordt soms gestreden om het eigen gelijk op het scherpst van de snede. Met Van de Kamp kan gezegd worden: hoe fanatieker, hoe ongeloviger. Echter, vanuit het vaste vertrouwen dat God zijn kinderen op de jongste dag alles zal openbaren, zou er heel wat minder fel gevochten hoeven te worden.

P. Kurpershoek, Hoofddorp

Joden en moslims bevechten elkaar het recht om in het beloofde land te wonen. Ze doen dat omdat het voor beide geloofsgemeenschappen heilige grond is. De joden kunnen Hebron niet aan de Palestijnen geven, vanwege de graven die daar volgens Schrift en traditie zijn: Adam en Eva, Abraham en Sara, Izaak en Rebekka en Jakob en Lea. Ook Jeruzalem is in het joodse geloof een onvervreemdbaar eigendom van Israël.

Voor de moslim-Palestijnen geldt hetzelfde vanuit hun religieuze overtuiging. En omdat het om religieuze overtuigingen gaat – om waarheid en niets dan de waarheid – is de kloof onoverbrugbaar. Dat verklaart de moeizame vredesbesprekingen en het steeds weer oploeiende geweld van extremisten.

Toch ligt de sleutel voor de oplossing van het conflict juist in een religieuze benadering ervan. De politieke aanpak, zoals de internationale gemeenschap die propageert, is gedoemd te mislukken zolang voorbij gegaan wordt aan die religieuze dimensie. Dat vindt de Nederlandse rabbijn Lody B. van de Kamp. Het artikel dat hij er over schreef, is van belang voor een oplossing van het Joods-Palestijnse

Veertiendaagse uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

Redactie

Drs. H. Algra
Ds. J. Bouma
A. Hartkamp
Drs. P.J. van Kampen
J.J. Lakerveld
Ds. J.M. Mudde
Ds. K. Muller
Ds. W. Smouter
J. Westerkamp-Stegeman

Adres van de redactie

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen.
Telefoon: 0513-653620
Telefax: 0513-653632.
E-mail adres: kmuller@noord.bart.nl

Alle kopij dient uiterlijk dinsdags, in de week voorafgaande aan de week waarin Opbouw zal verschijnen, bij de redactie binnen te zijn.

Kerknieuws/Onder andere(n)

A. Hartkamp,
Schellerpad 34,
8017 AM Zwolle.
Telef. 038-4661327.
faxmail 0842118053.
E-mail: abhart@pi.net

Abonnementen en ledenadministratie

M. van Veelen-Vreugdenhil
Administratie Opbouw
Hunze 16
2911 EH Nieuwerkerk aan den IJssel
Tel. 0180-320205.
Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persvereniging Opbouw.

Lidmaatschap Persvereniging

Aanmelding door overschrijving van min. f 25,- contributie op bovenstaand gironummer.

Abonnementen

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementsprijs

Bij vooruitbetaling te voldoen.
f 68,- per jaar of f 38,- per half jaar.
Voor studenten f 34,- per jaar.
Buitenland f 112,- per jaar of f 124,- per
luchtpost. Chequekosten buitenland: f 15,-.

Advertenties

Tarief: 68 ct. per mm. bij 45 mm. breed
(excl. 17,5% BTW).
Advertenties inzenden tot woensdag 8.30
uur, anderhalve week vóór
verschijningsdatum. Familieberichten
uiterlijk vrijdagmorgen, in de week voor
verschijning. Advertenties en
familieberichten rechtstreeks naar Nedag,
t.a.v. het bedrijfsbureau.

Technische realisatie

Nedag Grafisch bedrijf b.v.,
postbus 208, 3770 AE Barneveld,
tel. 0342-411741, fax 0342-411641.

Druk

'Steenbergen', Zeist.

Opbouw wordt gedrukt op
gerecycled papier.

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van
iedereen, die niet op de gebruikelijke
manier kan lezen, uitgegeven op
geluidscassette en/of in braille
of grootletter. Informatie en opgave:
CBB, Christelijke Bibliotheek voor
Blinden en Slechthorenden, Postbus 131,
3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

ISSN 0030-3356

Kalender

van Ned. Geref. bijeenkomsten van
meer dan plaatselijk belang.
Opgave: telefoon 0513-653620; tele-
fax: 0513-653632; E-mail:
kmuller@noord.bart.nl

- 18 april Landelijke Ontmoetingsdag
te Barneveld.
25 april Jaarvergadering Steun Oost
Soemba; De Eenhoorn,
Amersfoort; 13.30 uur
9 mei Zendingsvoorjaarsvergade-
ring Leerdam
9 mei Derde zitting Landelijke
Vergadering te Driebergen
13 mei Voorjaarsvergadering SEV
in Utrecht
15 mei Voorjaarsvergadering zen-
dende kerk Den Haag in
Heemstede
16 mei Vierde zitting Landelijke
Vergadering te Doorn
4 juni Predikantenconferentie te
Apeldoorn
6 juni Vijfde zitting Landelijke Ver-
gadering te Doorn
27 juni Zesde zitting Landelijke
Vergadering te Doorn
8 oktober Vrouwencontactdag te
Amersfoort; info: M. van
Helden-van Wijk,
033-4562002
7 nov. Zendingsnajaarsvergade-
ring Leerdam

Ontvangen boeken

Dr. A.N. Hendriks e.a.,

Vrouwen, ambt en dienst;

Gesprek tussen verschillende visies op basis van
de Schrift

127 blz., f 24,95

ISBN 9050308511

Uitg.: Barnabas, Heerenveen

John Drane,

De man die de wereld veranderde;

Het leven van Jezus

48 blz., f 24,50

ISBN 9061265541

Uitg. Ned. Bijbelgenootschap, Haarlem

John Drane,

De vurige oven;

Israël als speelbal van de grootmachten

48 blz., f 24,50

ISBN 9061265533

Uitg. Ned. Bijbelgenootschap, Haarlem

Freerk van der Veen,

De bijbel als vertaling;

Werkboek

28 blz., f 9,95

ISBN 9061262208

Uitg.: Ned. Bijbelgenootschap, Haarlem

Freerk van der Veen,

De bijbel als boek;

Werkboek

24 blz., f 9,95

ISBN 9061262216

Uitg.: Ned. Bijbelgenootschap, Haarlem

Het verhaal van Hemelvaart en Pinksteren

(met tekeningen van Anjo Mutsaers)

44 blz., f 8,90

ISBN 9061264588

Uitg.: Ned. Bijbelgenootschap, Haarlem

GSEv

Gereformeerd Sociaal Economisch verband

Postbus 694, 2270 AR Voorburg

Ontmoet ook het GSEV op 18 april
in Barneveld (stand 29).

Met het GSEV maakt u vandaag
de keuzes van morgen.

Bij aanmelding als lid ontvangt u drie gratis brochures

Opstandingskracht

„Vervolgens is Hij verschenen aan Jakobus... ” (1 Korinthe 15:7)

J. Winter, Wezep

Het is maar een kort zinnetje, je leest er zo overheen. Deze verschijning aan Jakobus lijkt veel minder belangrijk dan de verschijning van de Here Jezus aan Petrus en aan die meer dan vijfhonderd broeders (en zusters?) tegelijk. Waarom staat dit zinnetje eigenlijk in de Bijbel?

Oog voor de enkeling

Nu zou je kunnen zeggen: Hieruit blijkt dat de Opgestane niet alleen oog heeft voor de massa, maar ook voor de enkeling, voor die ene. Dat is inderdaad heel treffend. Meteen al na zijn opstanding is de Here Jezus aan het werk gegaan om zijn uiteengeslagen kudde weer op te zoeken en bij elkaar te brengen.

Hij heeft Petrus uit de put gehaald. Thomas uit zijn troosteloosheid verlost. Kleopas en zijn vriend uit de droom geholpen. En dus ook Jakobus. Jezus heeft oog voor de enkeling. Dit mag eenzaam tot grote troost zijn: Hij die de wereld regeert vergeet u en jou niet.

Toch zit er, dacht ik, nog iets meer in. Maar dan moeten we er eerst achter zien te komen, over welke Jakobus het hier gaat. Onder de apostelen waren er namelijk twee. Echter één van deze Jakobussen wordt hier niet bedoeld. Er is namelijk nog een andere Jakobus, een broer van de Here Jezus, één van de zonen van Jozef en Maria. En aan Jezus' broer Jakobus moet u denken. De Here Jezus verscheen dus na zijn opstanding aan zijn broer. Waarom? Moet je denken aan een gesprekje van broers onderling of zoiets? Nee, hier is iets anders aan de hand. Weet u wat er van Jezus' broer(s) in de Bijbel staat te lezen? U vindt dat o.m. in Johannes 7:5, waar staat geschreven: „Zelfs zijn broers geloofden niet in Hem”.

Gesloten ogen

Onnadenkend menen wij wel eens dat de mensen die leefden in de tijd van Jezus' zijn op aarde, het veel gemak-

kelijker hadden dan wij. Alleen, wat blijkt nu: Je kunt zelfs met Jezus onder één dak leven, met hem aan één tafel zitten en toch niet geloven! Jakobus geloofde niet dat zijn broer de door God gezonden Messias was. Dat maakte hem natuurlijk niet meteen een aartsvijand van Jezus, zoals veel Schriftgeleerden, maar Zijn hemelse afkomst en bestemming zag hij niet zitten.

Tijdens Jezus' aardse leven is hij niet tot bekering gebracht. Zijn ogen bleven gesloten. En op Goede Vrijdag is niet alleen Jezus uit zijn ogen verdwenen, maar ook zijn moeder Maria. Zij heeft immers bij Johannes haar intrek genomen. Vanwege Jakobus' ongelooft? In elk geval je verwacht nu, dat Jakobus zelf ook in geestelijke zin spoedig zal zijn verdwenen.

Geopende ogen

En nu het wonder. We zien Jakobus wel terug. Hij is door Jezus niet uit het oog verloren. Want we vinden Jakobus terug in de bovenzaal te Jeruzalem na de Hemelvaart. We lezen namelijk in Handelingen 1:14: „Deze allen, (dat zijn de elf apostelen), bleven eendrachtig volharden in het gebed, met enige vrouwen en Maria, de moeder van Jezus, en met zijn

**sindsdien
gaan
de wonderen
de wereld
niet meer uit**

broers”. En even later treedt diezelfde Jakobus op als voorganger van de eerste gemeente. En Paulus typeert hem als een steunpilaar die hem, als apostel der heidenen, de broederhand toereikte, Galaten 2:9. En van de hand van Jakobus is zelfs een brief in het Nieuwe Testament terechtgekomen.

Ommekeer

Er is dus iets gebeurd in zijn leven. Een radicale ommekeer. En achter die ommekeer staat de verschijning van de Opgestane aan zijn broer. Zoals de Here Jezus Thomas heeft verlost van zijn twijfel, zo heeft Hij Jakobus verlost van zijn ongelooft. Jakobus had geen

oog voor Jezus. Maar Jezus had wel oog voor Jakobus.

Wat er besproken is, we weten het niet. Maar één ding is zeker, sindsdien was Jakobus de oude Jakobus niet meer. Volgens hele oude christelijke overleveringen werd hij Jakobus 'De Rechtvaardige' genoemd en ging er een goed getuigenis van hem uit. Hij stond in aanzien bij zowel joden als christenen. De Joden durfden hem, als christen, zelfs niet de toegang tot de tempel te weigeren vanwege zijn heilige levenswandel. En Eusebius, de eerste kerkhistoricus meldt dat Jakobus vanwege het bidden knieën had als van een kameel. Uiteindelijk is Jakobus als martelaar gestorven.

Opstandingskracht

Wat een kracht gaat er uit van de Opgestane! Van ongelovigen maakt Hij gelovigen, van vijanden vrienden. Van doden levenden. Wat niemand kan, kan Hij. Want de Heer is waarlijk opgestaan en Hij is aan Jakobus verschenen. En toen is dat wonder gebeurd. En sindsdien gaan de wonderen de wereld niet meer uit, omdat Christus' opstandingskrachten de wereld niet meer uitgaan. Hij is aan Jakobus verschenen, die zoon van Maria die het geloof van Maria niet zag zitten. En er zijn meer van die zonen en dochters, die het geloof van hun ouders niet (meer) zien zitten. Misschien heeft u jaar in jaar uit al gebeden voor dat afgedwaalde kind. Vergeet u het niet: De Heer is waarlijk opgestaan! Hij is er ook en zijn opstandingskracht is er ook waarmee Hij zelfs het hardste hart kan breken. Hij opereert zelfs in het machtsgebied van de boze. Zelfs uit het grootste gevaar doet Hij verloren zonen en dochters weerkeren en brengt ze thuis. Want Hij is nog steeds die zoekende Herder die oog heeft voor de enkeling, voor Petrus de loochenaar, voor Thomas de twijfelaar, voor Paulus de vijandige, en voor ...

Een handreiking en een eerste debat

LV '98, tweede zitting:

Een handreiking vanaf de achterbank en het eerste debat in de geschiedenis van de NGK over de predikantenopleiding

Miriam de Rooy, De Bilt

Tijdens de tweede zitting van de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken op zaterdag 4 april te Doorn resulteerde een 'handreiking vanaf de achterbank' in een nieuwe commissie. Haar taak: de inventarisatie en mogelijke overbrugging van bezwaren die er leven bij sommige kerken die het AKS nog niet hebben kunnen ondertekenen.

Een van de voornaamste discussiepunten tijdens de tweede bijeenkomst van de Landelijke Vergadering 1998 was een voorstel van de kerkenraad van de Nederlands Gereformeerde Kerk van Baarn. Deze stelde voor om de huidige 'getrapte' afvaardiging naar de Landelijke Vergadering (afvaardiging via de regionale vergadering) te vervangen door een plaatselijke vertegenwoordiging. Daartoe zou artikel 38 lid 1 en 3 van het AKS (Akkoord voor Kerkelijk Samenleven) dienen te worden geschrapt. Zou het voorstel worden aangenomen, dan zou voor Baarn één belangrijke hobbel op weg naar ondertekening van het AKS weggenomen, aldus dominee M. Janssens. Zijn gemeente behoort met o.a. Groningen, Utrecht en Zeist tot de Nederlands Gereformeerde Kerken die het AKS niet hebben kunnen ondertekenen. Deze gemeenten laten zich direct vertegenwoordigen op de Landelijke Vergadering (LV) en hebben daar geen stemrecht maar wel spreekrecht. Mondeling lichtte dominee Janssens het Baarnse voorstel toe. Als belangrijkste nadeel noemde hij de forse toename van het aantal afgevaardigden. Hun aantal zou van circa 45 leden immers verdubbelen naar ongeveer 94 leden bij één afgevaardigde per gemeente. Dit brengt meer vergadertijd en hogere kosten met zich mee. Overigens zouden de nadelen met een eventuele schriftelijke eerste ronde, en een goede voorzitter 'best het hoofd

geboden kunnen worden', aldus Janssens. En ze wogen volgens hem ruimschoots op tegen de voordelen: alle kerken actief betrokken bij de LV; de korte lijn tussen gemeente en afgevaardigde; de gelijkwaardigheid van alle kerken en het verdwijnen van het huidige onderscheid tussen 'volwaardige' leden (zij die het AKS hebben ondertekend) en leden met alleen recht van advies (niet-ondertekenaars).

Babylonische spraakverwarringen

Op afgevaardigden uit Culemborg (wiens kerkenraad zijn instemming met het voorstel reeds schriftelijk had betuigd) en Utrecht na, zagen weinigen iets in Baarns voorstel. Broeder A. Wendt uit Hoogeveen voorzag 'babylonische spraakverwarringen', en ontwaarde een proces van individualisering waarmee hij niet gelukkig was. Dominee P. Veldhuizen uit Leerdam noemde de regionale vergadering een goede zeef: 'Wordt alles gespuid op een LV, dan is de kans groot dat van vergaderen weinig terecht komt.' Ook dominee W. Smouter vond dat de LV uit overwegingen van efficiency weinig baat bij een plaatselijke afvaardiging zou hebben.

Daartegenover stelde dominee W.G. Rietkerk van de NGK Utrecht dat het steunen van het voorstel 'een samenbindend effect' zou kunnen hebben. Immers, voor zijn kerkenraad is dit 'het voornaamste punt' waardoor het AKS niet kan worden ondertekend, aldus Rietkerk. In de tweede ronde voegde hij daaraan toe in het Baarnse voorstel 'een uitgestoken hand vanaf de achterbank' te zien, dat wil zeggen: een zoeken naar oplossingen van gemeenten die moeite hebben met ondertekening van het AKS. Bang voor 'een lichte verharding' aan hun kant, pleitte Rietkerk daarom voor 'een creatief nadenken' over overbrugging van hun moeite.

Nieuwe commissie

Nadat het Baarnse voorstel over het vervangen van de huidige 'getrapte'

vertegenwoordiging door een plaatselijke vertegenwoordiging was weggestemd (vier vòòr; de overigen tegen) kwamen twee spontane voorstellen ter discussie om de uitgestoken hand te vatten van de kerken die moeite hebben met het AKS. De een was afkomstig van ouderling G.J. Bink uit Schiedam, de ander van dominee W. Rietkerk. Binks voorstel behelsde het schriftelijk vastleggen van de bezwaren tegen het AKS door de niet-ondertekenaars en werd met drie stemmen vòòr verworpen. 'Dit komt teveel over als een ter verantwoording roepen', aldus ouderling J.J. Smit uit Zeist. 'Liever geen uitspraak dan een als deze.' Rietkerks voorstel werd wel aangenomen (elf stemmen tegen, vijf onthoudingen en 29 stemmen vòòr). Het voorstel houdt de instelling van een commissie in 'die als taak heeft de inventarisatie en mogelijke overbrugging van de bezwaren die er bij de kerken die het akkoord nog niet hebben kunnen ondertekenen leven tegen het AKS, en daarover op de volgende LV te rapporteren'. Op de laatste zitting van de LV zal worden gepraat over de bemensing van deze commissie.

Predikantenopleiding

Een ander belangrijk gesprekspunt was de predikantenopleiding. Door de Landelijke Vergadering van Apeldoorn (1994) is een commissie ingesteld die als taak meekreeg de wenselijkheid en mogelijkheid te onderzoeken van een geheel of gedeeltelijk eigen opleiding voor predikanten en om te komen tot eenheid van opleiding binnen de Nederlands Gereformeerde Kerken. Een van de aanleidingen was het Verslag van de Raad van Toezicht en Advies voor de Theologische Studiebegeleiding waarin werd gesteld dat de verscheidenheid aan opleidingen 'bij kerkelijke examina hinderlijk en soms verwarrend werkte'.

Op dit ogenblik is sprake van studievrijheid en volgen studenten opleidingen aan het Nederlands Gereformeerd Seminarie in Amersfoort, aan de rijksuniversiteiten van Utrecht en Leiden

en aan de theologische universiteiten in Kampen en Apeldoorn. Er geldt een studie-advies voor 'Apeldoorn', de theologische opleiding van de Christelijk Gereformeerde Kerken. Het enthousiasme voor deze opleiding is echter 'ietwat tanende'. Sommigen menen dat de opleiding een richting opgaat waarin te weinig aandacht is voor de breedheid van het gereformeerde denken en te eenzijdig wordt omgegaan met de verbondsleer.

Complex

Het was de eerste keer dat op landelijk niveau breedvoerig overleg plaatsvindt over de opleidingen en een concreet besluit lijkt nog ver weg. Commissievoorzitter prof.dr. K.R. Veenhof sprak in zijn toelichting op het 35-pagina's tellende rapport van 'een complexe zaak' en vertelde dat zijn commissie niet tot eenduidige voorstellen heeft kunnen komen. Dit hing samen met de breedte van de taakstelling van de commissie en de verschillen van inzichten binnen de commissie, aldus Veenhof, die vorig jaar voorzitter werd in de plaats van de op 22 april 1996 onverwachts overleden J.J. Oostenbrink uit Utrecht. Het eindrapport geeft globaal wel een aantal richtingen aan. Heeft de vergadering tot een daarvan besloten, dan kan een commissie zich buigen over een concretere invulling van die keus. Om het naar het zich laat aanzien complexe debat en de besluitvorming over dit onderwerp in goede banen te kunnen leiden, stelde LV-voorzitter A. Wattèl uit Hoofddorp voor om na een informatieve-vragenronde op een volgende vergadering drie opties inhoudelijk te bespreken. Die opties zijn: 1. de situatie laten zoals die is; 2. voortbouwen op/bijstellen van de huidige situatie; en 3. het realiseren van een eigen opleiding.

Vruchten

Tijdens de informatieve-vragenronde die vervolgens volgde, vuurden de afgevaardigden in hoog tempo praktische vragen af op de commissie. Hoe is de situatie nu, waar studeren de huidige studenten, hoe is de doorstroom van het Nederlands Gereformeerd Seminarie in Amersfoort (een particulier instituut) naar bijvoorbeeld de theologische opleidingen in Kampen en Apeldoorn. Wat is het vereiste opleidingsniveau, is het noodzakelijk dat van alle studenten hetzelfde niveau wordt vereist, hoeveel waarde wordt gehecht aan academisch-wetenschappelijk geschoolde predikanten en welke eisen stel je aan docenten.

Over de vragen en onduidelijkheden die bij de afgevaardigden bleken te leven, zei commissielid ds. M.H.T. Biewenga uit Emmeloord: 'Het gesprek over dit onderwerp is vijftientwintig jaar niet gevoerd. De vragen en onduidelijkheden die bij ieder van ons leven, zijn daarvan de vruchten.' De inhoudelijke behandeling van het rapport van Commissie Predikanten Opleiding staat op de agenda van de bijeenkomst op zaterdag 9 mei 1998.

Kruimpels van de tafel

Open poorten

De visioenen die Johannes op Patmos als een reeks adembenemende, beklemmende filmbeelden aan zijn ogen voorbij zag trekken, zien wij vandaag, gezeten in onze fauteuils, onze huiskamers binnentuimelen via de beelden van het tv-journaal en van de actualiteiten-rubrieken, maar dan ontdaan van de symbolische en visionaire inkleiding waarin Johannes alles zag gebeuren. Wij zien de naakte realiteit: vuurspuwende tanks, straaljagers als angst-aanjagende verderfengelen, gevechtshelikopters als geperverteerde insecten, bulderende kanonnen, gruwelijk verminkte gewonden, door gifgas gedode mensen en kinderen, massagraven. We zien bloed en vuur en rook en stofzuilen. Ze dringen zich aan ons op in onze huiskamers. Ook die andere visioenen die Johannes zag, zien we in hun gruwelijke werkelijkheid op ons tv-scherm: honger, aardbevingen, beelden van lucht-, water- en bodemvervuiling. En ook de valse profeet en de drie kikvorsen (onreine geesten) uit Openbaring, die de geestelijke vervuiling veroorzaken, komen via de tv volop aan het woord. Alles wat Johannes in zijn visioenen zag, zien wij op ons beeldscherm.

Of nee, toch niet alles. Dwars door de schrikwekkende visioenen heen zag Johannes ook hemelse visioenen. De hemel bleef open. Hij zag verbindingsdraden lopen tussen de troon van God en de gebeurtenissen op aarde. En dat kan geen enkele filmcamera registreren. Het journaal brengt slechts een geseculariseerde apocalyps. Daarom hebben we het boek Openbaring zo nodig om te kunnen blijven zien, dat Christus de zegels van het boek der geschiedenis opent en in dat alles bezig is te komen en om ons middenin

de wervelende verschikkingen een rustpunt te geven. Dat rustpunt is Christus zelf, de alpha en oméga, het begin en het einde (Openb. 22:13-17). Als je je middenin de verschikkingen afvraagt waar het allemaal op uitloopt, zegt Openbaring: het loopt allemaal op Jezus uit. Daarom kunnen er nu, temidden van de gruwelen, toch al felicitaties uitgedeeld worden: te feliciteren zijn zij die hun gewaden wassen in het bloed van het Lam (vgl. 7:14). Je kleren: dat ben je eigenlijk zelf in heel je doen en laten. En wij, mensen, zijn vuil, te vies om aan te pakken. In die smerige plunje kun je God niet ontmoeten (vgl. Ex. 19:10v; Matth. 22:11-13). Daarom moeten we ons wassen met Christus' bloed dat ons reinigt van zonden. Wie dat doet, is nu al, in deze wereld die bedekt is met de kloppende, koortsige zweren van Gods oordeel, te feliciteren. Want het geeft hem recht op het geboomte des levens en vrije toegang tot de stad van God (vs. 14). Dat recht op de boom des levens hadden we verspeeld in het paradijs. Wie zijn kleren wast, krijgt dat recht weer terug. Het geboomte des levens draagt twaalf maal per jaar vrucht (vs. 2). Je komt er nooit voor niets. Je hebt deel aan een leven dat zich optimaal ontplooiën kan. Ook heb je het recht van vrije toegang tot Gods stad door poorten die altijd openstaan (vgl. 21:25). Ze hoeven nooit dicht, want er is geen bedreiging meer van gespuis, onheil of vijanden. Het leven kan daar op geen enkele manier meer verminkt of verstikt worden (vs. 15). Wie recht heeft op dat onbedreigde leven, is inderdaad te feliciteren. En dat alles is niet ontsproten aan het brein van een fantast, maar is de eigen boodschap van Jezus zelf, de wortelscheut uit de afgehouden tronk van Isaï en de morgenster (vs. 16). De morgenster geeft zijn licht als de dag op het punt staat aan te breken. Met andere woorden: met Jezus staat de grote dag der verlossing op aanbreken. Daarom kan een reactie niet uitblijven. De Geest en de bruid (de gemeente) zeggen: kom. En laat ieder die het hoort zeggen: kom. En wie snakt naar dat gave leven, wordt door Jezus zelf uitgenodigd, die zegt: kom maar bij Mij. Drink van het water des levens. Het is er voor u. Zomaar voor het opscheppen (vs. 17). Als we weer eens voor ons tv-scherm zitten en de visioenen van Openbaring trekken weer in alle gruwelijkheid aan ons voorbij, laten we dan maar, bij onszelf of hardop, zeggen: kom, Here Jezus. Laat uw dag alstUblieft aanbreken.

M.R. van den Berg, Assen

Wilde God 'bloed zien'?

Meditatie bij het Avondmaal over Exodus 12: 13 en 23

H. de Jong, Zeist

In onze dagen is er opnieuw een bewogen discussie losgebroken over de verzoening: dat God ons met zich verzoent op grond van het offer dat zijn Zoon voor ons gebracht heeft; dat Christus ons Gode gekocht heeft met zijn bloed, zoals het in het laatste bijbelboek heet (Openb. 5: 9).

Van tijd tot tijd in de lange geschiedenis van de kerk gaat het gesprek daarover. Begrijpelijk, nietwaar, want het is ook een wonderlijke weg die God gekozen heeft om ons weer tot zich terug te brengen. Het mag ons niet verbazen dat daar steeds weer opnieuw vragen over gesteld worden.

Maar nu wordt dit vragen vandaag ont-sierd door een ruwe uitdrukking die een mens die God liefheeft over de ziel krast. *Bloed zien*, is de uitdrukking die ik nu bedoel. Het kan toch niet zo zijn, zegt men, dat de Here God om ons met zich te verzoenen bloed heeft willen zien? Het bloed nog wel van zijn eigen geliefde Zoon. Wanneer zeggen wij van iemand dat hij bloed wil zien? We hebben het dan over een bloed-dorstig wezen dat door niets anders tevreden gesteld kan worden dan door de dood van een bepaald mens of bepaalde mensen. 'Ik kan zijn of hun bloed wel drinken', zegt zo iemand dan, en hij geeft daarmee te kennen dat hij van een dodelijke haat vervuld is. Nu, zulke gevoelens mogen wij God toch niet toeschrijven, hoor je nu zeggen. En op deze wijze rekent men af met wat de christelijke kerk de eeuwen door als haar liefste geheim bewaard en gekoesterd heeft. In deze vertekening van een 'God die bloed wil zien' steekt iets kwaadaardigs. Een verfoeilijke uitdrukking moet dienen om wat we altijd geloofd hebben in een kwaad daglicht te stellen. Het is toch bepaald schokkend om de Here God die je van kindsbeen af eerbiedig bewonderd hebt om het werk van de verlossing door Christus, voorgesteld te zien als een soort kannibaal. Het is tot daaraantoe dat iemand moeite heeft met de ongewone weg die God voor onze verlossing gekozen heeft en om die reden de Schrift bevraagt of zij dit inderdaad wel leert. Dat moeten we kunnen hebben. De Schrift kan daar ook wel tegen. Maar we mogen elkaar toch wel vragen dergelijke insinuerende uitdrukkingen die God belasteren en mensen op het hart trappen, achterwege te laten. 'Eet Ik soms stierenvlees of drink Ik bok-

kenbloed?' horen we de Here God in één van de psalmen verontwaardigd vragen (Psalm 50: 13). Hoeveel te minder dan het vlees en bloed van zijn eigen geliefde Zoon.

Toch komen we de uitdrukking 'bloed zien', van de Here God gebruikt, in de Schrift zelf ook tegen. En wel in de woorden die ik als tekst hierboven zette en die oorspronkelijk gesproken zijn ter gelegenheid van de instelling van het pascha in Israël. U weet dat Israël in de nacht van de uittocht bloed aan de deurposten moest strijken om gevrijwaard te blijven van de plaag die Egypte toen in de dood van zijn eerstgeborenen trof. We lezen: 'En de HERE zal Egypte doortrekken om het te slaan; wanneer Hij dan het *bloed* aan de bovendorpel en aan de beide deurposten *ziet*, dan zal de HERE die deur voorbijgaan en de verderver niet toelaten in uw huizen te komen om te slaan' (Exodus 12: 23). Hier stuiten we zowaar in de bijbel zelf op de uitdrukking dat de Here God bloed wil zien. Maar, rijst nu uit de woorden het beeld op van een bloeddorstige tyrant die uit is op verderf? Integendeel! Heel de passage roept luide dat God erop uit is zijn volk te sparen en te behouden. Laten we daar een ogenblik bij stilstaan. Oermenselijk is het besef dat wij de ontmoeting met God niet kunnen doorstaan en dat wij in de confrontatie met Hem het leven erbij inschieten. Van ouds heeft de mens dan ook geofferd als hij God wilde naderen. Hij slachtte daarvoor een dier of als de gewetensnood heel hoog ging een eigen kind. Iets heel kostbaars van zichzelf gaf hij dan met de gedachte dat hij alleen zo voor God in leven kon blijven. Angst voor God bepaalde zijn houding. God zag dat aan en het ging Hem aan zijn hart. Hij wilde daar verandering in brengen. Hij wilde dat de mens Hem weer zonder vrees kon ontmoeten, zoals Adam in het paradijs. Die zag immers elke dag uit naar het moment dat hij met God kon wandelen in de hof. God zelf verlangde daar ook weer naar. Maar God moest de mens in zijn vrees gelijk geven. Het was waar, de zondige mens kon voor Gods heiligheid niet bestaan. Er was gezegd: 'Ten dage dat ge daarvan eet, zult gij de dood sterven'. En de mens had gegeven... Toen heeft God zich opgemaakt om zelf een weg uit deze impasse te zoeken. Hij zag de mensen offeren en zei toen: Als Ik nu eens zelf het bloed op jullie altaar geef om over jullie zielen verzoening te doen? De Israëlieten offerden

beesten uit hun eigen stal, maar ze wisten dat het uiteindelijk God zou zijn die voor het verzoenende bloed zou zorgen. Tenslotte is dat er ook van gekomen en gaf God zijn eigen Zoon die de plaats van het geofferde kind (Izak!) en van de offerdieren innam. Het bloed van Jezus Christus Gods Zoon is zelfs voldoende om de zonden van de hele wereld voor God te bedekken. Sindsdien is het offeren van dierenbloed, laat staan van mensenbloed overbodig geworden. Overbodig en verboden zelfs. Wilde God bloed zien, in die hatelijke zin waarin deze uitdrukking wordt gebruikt? Helemaal niet! Hij wilde het zoenbloed zien, omdat Hij gedachten des vredes in zijn hart had. Het zoenbloed van Christus, waarvan dat bloed aan de deurposten een voorteken was. We mogen God innig dankbaar zijn voor zijn genadige ingreep waardoor Hij zelf gezorgd heeft voor het verzoenende bloed. God wilde het zien en daaraan merken we hoe veel Hij om ons geeft. Willen wij dit ook zien? Als wij aardig over onszelf tevreden zijn (de mensen van vandaag worden zo zelfgenoegzaam, vindt u ook niet?), dan dringt de noodzaak van Christus' offerdood niet meer tot ons door. Dan vinden we die hele bloedgeschiedenis een achterhaalde zaak. Maar de Here God wil dat de herinnering aan Christus' zoendood levend zal blijven. Denk maar aan het heilig avondmaal. 'Doet dit tot mijn gedachtenis', heeft Christus gezegd, toen Hij ons het brood en de wijn als tekenen van zijn lichaam en bloed gaf. En Paulus noemt de drinkbeker der dankzegging, waarover wij de dankzegging uitspreken, een gemeenschap met het bloed van Christus (1 Cor. 10: 16). Dat is heel sterk uitgedrukt: gemeenschap met het bloed van Christus, en door het drinken uit de beker wordt dat nog versterkt. Met ziel en lichaam halen wij het offer des Heren naar ons toe en met heel onze existentie zijn we erop betrokken en ermee verbonden. Kijk naar de beker en zie dan zijn bloed! Zie het en maak het u eigen door het geloof! Bloed zien en bloed zien – ik hoop dat ik u duidelijk gemaakt heb hoe totaal verschillend de gevoelswaarde van deze twee gelijke zegswijzen is. In de volksmond en in de Heilige Schrift. De ene keer, bij de mensen, uitdrukking van haat; de andere keer, bij God, blijk van liefde. Geloofd zij God en geloofd zij Christus door wiens bloed wij geheiligd zijn!

AMEN

Ontmoetingsdag Barneveld

'Kerk ... aan het werk'

Dat is de opdracht die de Heer van de Kerk ons geeft. Wat betekent die opdracht voor ons en wat doen we ermee? Daarover zal het gaan op de komende Ontmoetingsdag die D.V. gehouden zal worden op zaterdag 18 april in Barneveld.

In een krant las ik het relaas van een cabaretier, die Christen is geworden en nu het evangelie combineert met cabaret. Een citaat uit het interview: „Heel veel kerken slapen. Je wandelt erbinnen en je valt in slaap. Kom op wordt wakker! De Here Jezus zegt: „Trek erop uit!” We zijn niet geroepen om kerkbanken te verwarmen, maar om die geweldige boodschap door te vertellen.” Herkennen we dit? Is het waar dat we zitten te 'slapen' in de kerk in plaats van levende getuigen van de Heer te zijn? Dan is er werk aan de winkel! Maar hoe? Daarover willen we met elkaar nadenken op de Ontmoetingsdag. In het hoofdprogramma en in de vele keuzeprogramma's diepen we het thema nader uit en er blijft natuurlijk heel veel tijd over om elkaar te ontmoeten, te zingen en te luisteren naar muziek, samen te bidden en te dansen. Voor de allerkleinste kinderen is er een crèche, voor kinderen in de basisschoolleeftijd en voor tieners worden aparte programma's georganiseerd.

Kortom, een dag die u niet mag missen. Ik ga in ieder geval en hoop u en jou in Barneveld te ontmoeten. Namens de werkgroep,

Sietse Grijpstra, voorzitter

Kinderen zijn welkom

Op onze tweejaarlijkse ontmoetingsdag zijn ook dit keer de kinderen weer van harte welkom. In de Bethelkerk is er voor hen een eigen programma dat de hele dag onder leiding staat van de gemeente van Dronten. Een aantal gemeenteleden van deze kerk is enthousiast aan het werk gegaan om er een boeiend geheel van te maken. Om u er vast iets van te vertellen: 's Ochtends verwelkomen wij het kindertheater 'Simon en Zo', dat samen met de kinderen op zoek gaat naar de naam van God. Door middel van licht, geluid, muziek, verhalen, liedjes en meespelen maken de kinderen een dynamische zoektocht en ontdekken

dat God onze Vader is: Hij is de Gids, de Rots, het Licht, de Liefde....

's Middags is er een afwisselend programma. Wat er dan allemaal gaat gebeuren blijft nog even een verrassing, maar ook daar staat weer de naam van God centraal.

Aan het eind van de bijeenkomst in de Veluwehal komen zij u vertellen wat zij geleerd en gehoord hebben. Dit programma is bedoeld voor de kinderen van 4-12 jaar.

Voor de kinderen van 0-4 jaar is er een crèche in de Rehobothkerk, tegenover de Veluwehal.

's Ochtends worden uw kinderen opgevangen en verzorgd door de leden van Bunschoten-Spakenburg.

's Middags zijn er mensen uit Ede, die deze taak overnemen. Er is een klein programma voor de 2-4 jarigen. Boxen en speelgoed zijn aanwezig. Als u van de crèche gebruik wilt maken, neemt u dan even contact op met Gerda Amptmeijer, tel. 055-5429497.

Inlichtingen voor 4-12 jarigen bij: mevr. Fennema-Alblas, tel. 085-4434482

mevr. Bredenhoff-Schutte, tel. 038-4478891

*Werkgroep Ontmoetingsdag
Ned. Ger. Kerken*

Kerk aan het werk – het ochtendprogramma

Achtergrond

De inhoud en de opzet van het ochtendprogramma van de ontmoetingsdag 1998, valt niet los te zien van de

*Ds. Ton Vos (r) met Jan Bakker
(Youth Alpha)*

ontmoetingsdag van twee jaar geleden met als thema 'Weg van de kerk'.

Toen namelijk de werkgroep mij vorig jaar herfst benaderde met de vraag of ik in '98 in het ochtendprogramma wilde spreken, was dat vooral met de vraag om op de één of andere manier een vervolg te geven op het 'weg van de kerk' van 13 april 1996.

De Titanic

In een indringend betoog heeft ds. Ganzevoort op de vorige ontmoetingsdag zaken blootgelegd en vragen wakker geroepen. Hij gebruikte toen een beeld dat recentelijk nog aan zegingskracht heeft gewonnen: de laatste dagsluiting in de scheepskapel van de Titanic. Zijn wij inderdaad zó kerk vandaag – 't gaat, min of meer – maar volstrekt niet gericht op de dodelijke klippen en ijsbergen die ook ons bedreigen? Ds. Ganzevoort waar-schuwde vooral voor de dodelijke klip van volstrekt irrelevant worden als kerk voor de mens van vandaag en daarin met name voor de jongeren, inclusief de 'eigen' jeugd. Hoe zijn we kerk vandaag en morgen, trouw aan onze Zender en Zijn Woord en bij de tijd en dichtbij de mens van deze tijd?

Hoe dan?

Het zou op deze ontmoetingsdag (overtuigd van de noodzaak) vooral moeten gaan om de vraag: *maar hoe dan?*

Naast bemoediging en nieuwe motivatie zouden de ontmoetingsdaggangers ook concreet met werkbare mogelijkheden en ideeën huis- en kerkwaarts moeten keren. Om thuis aan de slag te kunnen met nieuw elan. Voorwaar een ambitieuze doelstelling.

Veelheid van raadgevers

Het onderwerp sprak mij aan. Maar meer, omdat ik de verlegenheid en de worsteling deel, dan dat ik de verlossende wijsheid in pacht zou hebben.

Ik heb dan ook voorgesteld om bij de voorbereiding de hulp in te roepen van workshop-inleiders die in de problematiek zijn ingewijd en inmiddels een deel van een oplossing of een uitweg hebben gevonden in visie en praktijk – in de veronderstelling van Salomo dat „plannen mislukken bij gebrek aan overleg, maar dat door de veelheid van raadgevers iets tot stand komt”. Tevens was de verwachting dat door (gedeeltelijke) betrokkenheid van workshop-inleiders het ochtendprogramma aan levendigheid en aantrekkelijkheid zou winnen en dat het zou fungeren als aanjager voor het bezoek van de workshops. De opzet werd dat het ochtendprogramma iets van een 'gebeuren' een 'event' zou worden, een doorlopend verhaal dat je meeneemt, bemoedigt, toerust en gemotiveerd moet maken één of meer workshops te bezoeken. Vanuit deze achtergrond komt ook de suggestie aan de kerkenraden om gemeenteleden te stimuleren de ontmoetingsdag 'celgevijs' te bezoeken. Werkgroepjes in-de-dop die elkaar hebben om weer thuis eventueel samen iets te beginnen met het geleerde of gehoorde. Aldus gingen we samen aan de slag.

Uitgekozen om heen te gaan...

Binnen het voorbereidingsteam bleek al spoedig een consensus te bestaan over de oorzaak van heel wat misère en tegelijk over de weg die perspectief te bieden heeft. Veel gemeentelijke misère en het gevaar om irrelevant te worden voor de wereld van vandaag, kon wel eens te herleiden zijn tot het zwakke missionaire karakter van onze Ned. Geref. Kerken. 'Kerk-zijn' is per definitie 'gezonden zijn'. Uitverkoren zijn om de grote daden van God bekend te maken. Een gezonde kerk is daarom een gezonde kerk. De gerichtheid naar buiten is beslissend en is dan ook de rode lijn die door het ochtendprogramma is heengeweven en waar ook de meeste workshops direct op terughaken.

Aan de hand van Haggai...

Verrassend was het trouwens dat ik in de profeet Haggai een gids vond om ons – in zes stappen – samen door het programma heen te leiden. Deze 'kleine' profeet van na de ballingschap blijkt ons heel wat te vertellen te hebben. Kort van stof, maar groot van impact. Niet helemaal toevallig trouwens dat Haggai zo goed lijkt aan te sluiten. Hij profeteerde in de tijd dat het teruggekeerde (overblijfsel van het) volk in grote verlegenheid ver-

keerde ten aanzien van de wederopbouw van Gods Huis. Een tijd van grote druk, dreiging en onzekerheid, dichtbij huis en op wereldpolitiek toneel. „Wat komt er allemaal op ons af...” zullen ook Haggai's tijdgenoten meer dan eens ver-

zucht hebben. De boodschap van Haggai is dan verrassend direct, ont-hullend, stimulerend en ... bijzonder bemoedigend. Ik hoop van harte dat dat ook voor de komende ontmoetingsdag mag gelden.

A.W. Vos, Kampen

Workshops

Youth Alpha

Zo'n 30 jongeren uit Houten deden eind vorig jaar Youth Alpha. (Youth Alpha is een jongerenversie van de Alpha-cursus). Een aantal van die jongeren zullen vertellen wat Youth Alpha inhoudt en wat er gebeurde met hen tijdens die cursus en ze zullen u en jou uitleggen hoe een Youth Alpha georganiseerd kan worden.

Door de Alpha-cursus zijn wereldwijd vele duizenden mensen tot geloof gekomen. Niet dat Alpha een wondermiddel is natuurlijk, maar het heeft veel gelovigen een middel geweest om opnieuw de ogen (en de harten) te openen voor de buitenkerkelijken. Uiteraard is dat het werk van God zelf door de Heilige Geest, maar Alpha is hierin een goede vorm gebleken. Alpha is dus voor niet-gelovigen. Wil je echter niet gelovige jongeren bereiken dan moet jij zelf ook wel weten wat en hoe jij gelooft! Veel jongeren zijn zelf helemaal niet enthousiast over geloven. Ze vinden het super-saai. Daarom beginnen veel kerken eerst met een Youth Alpha voor hun eigen jongeren. De mensen achter Alpha zijn er namelijk van overtuigd dat het geloof in Jezus Christus absoluut waar, absoluut relevant en absoluut opwindend is.

Als jij dat niet vindt, dan moet je naar deze workshop komen. Als je dat ook vindt moet je ook komen want dan zoek je misschien wel naar mogelijkheden om dat door te geven. De workshop wordt gegeven door Sandie Scholten en Jan Bakker m.m.v. meer jongeren uit Houten die zelf twee keer leiding gaven aan een Youth Alpha. Sandie kwam zelf tot geloof tijdens een Alpha cursus.

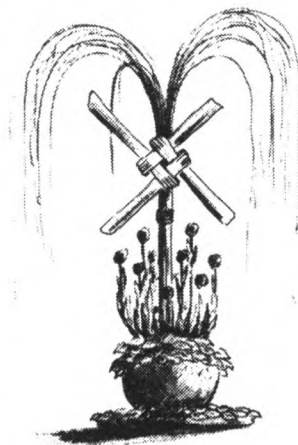
Symboliek van bloemen en planten in het kerkelijk jaar

Lia van Berkel

In de Bijbel wordt beeldspraak veelvuldig gebruikt. We worden opgeroepen om naar de lelies van het veld te kij-

ken of om het zout der aarde te zijn. Beelden helpen ons het woord van God te herinneren en te verduidelijken.

In de geschiedenis van het Christendom hebben bloemen, planten en bomen een functie behouden in het geloof van mensen. Dit blijkt onder andere uit de namen die planten en bloemen kregen, zoals: aronskelk, christusdoorn, tiengebodenplantje en judaspenning. De zeggingskracht van bepaalde bloemen en planten is zo sterk, dat ze een symbolische betekenis krijgen voor ons persoonlijk leven

Bloemschikken Lia van Berkel: 'Vrede'

en voor belangrijke momenten in het kerkelijk jaar.

Bloemen spreken een eigen taal. Bloemen behoren bij hoogte- en dieptepunten van ons bestaan. Bloemen gebruiken we om gevoelens uit te drukken, bijvoorbeeld van vreugde, verdriet en medeleven. Het kerkelijk jaar kent ook zijn hoogte- en dieptepunten. Zo kunnen bloemen thuis en in de kerk de thema's van het kerkelijk jaar een extra dimensie geven, door de keuze van de soorten, de kleuren, de lijnen en de vormen in een bloemstuk.

De lezing zal worden gehouden aan de hand van dia's. In het eerste deel wordt de symbolische betekenis van

bloemen toegelicht aan de hand van schilderijen met religieuze voorstellingen uit de Middeleeuwen en later en dia's van bloemen en planten met een symbolische waarde. In het tweede deel van de lezing zal een overzicht worden gegeven van de hoogtepunten van het kerkelijk jaar, aan de hand van bloemstukken die in kerken of thuis rond de verschillende thema's zijn gemaakt. De keuze van de bloemen, hun kleur en de symboliek zal worden uitgelegd.

JOIN – jongerendiensten voor kerkverlaters

Rob Kuijpers en Wouter Rozema

Op 18 april 1998, tijdens de landelijke ontmoetingsdag van de Nederlands Gereformeerden in Barneveld, houden wij van JOIN een speciaal voor deze dag geschreven sessie over The Spice Girls. De bedoeling van deze JOIN-bijeenkomst is dat we de aanwezigen een praktijkvoorbeeld willen geven van hoe wij werken in onze diensten voor kerkverlaters. De achterliggende methode en technieken vindt u vanaf eind april 1998 in de boekhandel. De titel van ons boekje luidt: *JOIN – 10 eigentijdse jongerendiensten*. De bedoeling van ons boekje is dat andere jongerenwerkers de beschreven technieken creatief toepassen in hun diensten met jongeren om vervolgens tot nog betere resultaten te komen. Want JOIN zit uiteraard nog in de fase van de kinderschoenen. En daarmee zijn we weer bij The Spice Girls. Want nog nooit eerder zijn er wereldwijd zoveel kinderschoenen aangetrokken om er op uit te gaan naar de pop-idolen van hun vrouwelijke dragers. Vanuit datgene wat de op 18 april aanwezigen *positief* vinden bij de The Spice Girls proberen we linken te leggen naar wat wij *posi-*

tief vinden in de kerk. Met hulp van de meidengroep uit de U.K. leveren wij van JOIN graag een constructieve bijdrage aan gemeenteopbouw. Vandaar dat ons programma uitstekend past binnen het thema van de dag: Kerk in Uitvoering.

De gemeente (van Christus) Hand van God (hier en nu)

De ontwrichting van zovelen om ons heen, zij die naast het sociale vangnet vallen, die hun leven geen plaats meer kunnen geven in de samenleving, thuis- en of dakloos zijn, vastgelopen in een of andere vorm van verslaving, heeft een gemeente van Christus daar boodschap aan en ofwel een boodschap voor?

Onze 'leer' is daarin wel duidelijk, maar hoe zit dat dan met ons 'leven'? Afgezet tegenover dat vele leed, hoe klein in getal eigenlijk zijn wij, Nederlands Gereformeerden, (ver)splinter(d) als we zijn tussen medechristenen? Is er (dan) een basis om met andere mede-Christus-gelovenden de handen in een te slaan om zo, daar waar we leven, een helpende hand, zo mogelijk 'Gods' hand, te zijn.

Daarbij moet de vraag aan het Evangelie gesteld worden voor wie of wat wij als gemeente bestaansreden hebben.

– Voor die vastgelopen medeschepse-
len, toch ook? –
Daarover willen we, vanuit onze ervaring in Haarlem, met u doorpraten en meedenken.

Alpha-cursus

IJsmutsen verkopen in de Sahara. Zo voelt het vaak als we in Nederland aan evangelisatie denken. Alsof we moeten leuren met ons geloof. En daar is het ons te kostbaar voor. Toch zijn er mensen, vlak bij, op zoek naar God. Toch is God (dat weten we

immers) op zoek naar mensen. De Alpha-cursus is een poging God-zoekende mensen verder te helpen. Tien avonden en een weekend, vijftien onderwerpen. Om over na te denken en over te praten. Belangrijk is het onderwijs

over de Heilige Geest, God zoals Hij bij ons woont en in ons is. De Geest die Zijn kracht en liefde door ons heen wil werken.

Persoonlijke ontmoeting is minstens even belangrijk als onderwijs. Elke avond begint met een maaltijd en er is niet alleen een inleider maar een paar andere christenen ook die mee doen in de gesprekken. De bedoeling is niet mensen te overtuigen (het is de Geest die overtuigt) maar mensen de ruimte te geven om hun echte vragen te stellen. En om persoonlijke ervaringen uit te wisselen. In die ruimte kan ieder zijn eigen weg gaan met God. Het hart van de cursus is gebed. We leren God op een nieuwe manier kennen in contact met niet-kerkleden en met mensen die tot geloof komen. Gods gedachten zijn heel anders dan de onze. God is veel groter dan wij dachten.

Nieuw-gelovigen veranderen de gemeente. Ze weten beter dan velen wat het is om door God gevonden te worden en wat dat voor verschil maakt in hun leven. Ze kijken op een frisse manier aan tegen onze gewoontes en ideeën.

Dick en Jeannette Westerkamp

Muziek rondom de piano

Even voorstellen:

Wij vormen een muziekgroep die regelmatig medewerking verleent aan jeugddiensten in verschillende kerken in de omgeving van Kampen en daarnaast spelen we op feesten. We hebben onszelf de naam 'Ebbingestraat' gegeven. De muziek die we spelen is een combinatie van Gospelmuziek en de meer melodieuze popmuziek van de laatste 25 jaar.

De leden van de groep zijn: 2 gitaristen/zangers, een pianist/zanger, een drummer en een bassist.

Het komt nogal eens voor dat we spelen in een 'andere' dan de Ned. Geref. Kerk. In deze diensten wordt ook gebruik gemaakt van popmuziek die qua tekst één en ander te zeggen heeft.

Wie stilstaat bij teksten die op popmuziek 'gezet' zijn moet wel tot de conclusie komen dat schrijvers van populaire liederen in hun teksten heel wezenlijke kanten van ons leven belichten. Niet altijd (vaak niet zelfs) vanuit een christelijke overtuiging, maar wel met veel zeggingskracht. Je kunt de vraag stellen wat je voor moois/goeds aan deze muziek kunt beleven.

De Workshop: Op een enigszins lichtvoetige manier willen we stilstaan bij

De familie Van Driel.

die teksten binnen de populaire muziek die ons raken.

We laten nummers horen, we bespreken enkele teksten en leggen daar de bijbel naast en we willen ook zeker samen met aanwezigen zingen.

Geen ingewikkelde discussie, maar even snuffelen aan een kunstvorm (populaire muziek) die meer pretendeert te zijn dan 'arbeidsvitaminen'.

Van harte welkom bij:
'Ebbingestraat'

'Gebed als ontmoeting'

'Gebed als ontmoeting' is de naam van de workshop die gaat over liturgie en gebed. Behalve de plaats die het gebed in de zondagsdienst heeft weten we vaak niet goed wat we ermee aan moeten. Hardop bidden is vooral voor de spirituele keien. De gemeentelijke bidstond is er vaak niet of hij is er voor de enkeling. Dat is jammer. In de workshop die door De Spil wordt verzorgd wordt het gebed binnen de liturgie gebracht. Daardoor wordt het gebed niet alleen voor jong- en oud meer toegankelijk maar blijkt er ook een meer haalbare vorm te zijn waar symboliek en Woord hun eigen taal spreken. Als we God ontmoeten door het gebed komt er ook ruimte voor ontmoeting. We moeten niet zo nodig meer omdat we mogen. En omdat we mogen willen we eigenlijk best...

Victor van Heusden

Concert in de Oude Kerk

Het belooft een bijzonder concert te worden in de Oude Kerk. De familie Van Driel uit Kampen heeft een flink aandeel in het programma. Ik stel de medewerkers aan u voor.

Adriaan Stuij (24 jaar) speelt vanaf zijn 17e hobo en volgt momenteel nog lessen. Hij is 1e hoboïst in het CKSO en speelt kamermuziek in een blaaskwintet.

Thirza van Driel (22 jaar) begon op 9-jarige leeftijd met viool spelen. In 1992 ging ze naar het conservatorium en ze studeert in mei van dit jaar af. Ze speelde in orkesten en volgde cursussen in Engeland en Zwitserland.

Judith van Driel (13 jaar) is op 5-jarige leeftijd begonnen met vioollessen aan de muziekschool. Sinds twee jaar krijgt ze les in de jeugdklas van het conservatorium. Ze speelde in verschillende orkesten en behaalde een eerste prijs op het Interprovinciaal Muziekconcours te Groningen. Lois van Driel (15 jaar) kreeg haar eerste cellolessen aan de muziekschool. Ze zit nu al weer een aantal jaren in de jeugdklas van het conservatorium. Ze

speelde in een jeugdstrijkorkest en volgde een cursus in Zwitserland. Inez van Driel-de Ruiters begon op latere leeftijd in navolging van haar kinderen viool te spelen. Ze speelt in het Apeldoorns Symfonie Orkest. Herman Kamp (geb. 1969) speelde op jonge leeftijd al orgel en viool. Vanaf zijn 15e jaar kreeg hij pianoles. Zijn conservatoriumstudie piano rondde hij in 1995 af. Herman zal verschillende keren als begeleider optreden.

Er zijn verschillende combinaties te horen, b.v. alle instrumenten samen, cello en piano of alleen viool. Dat gebeurt in werken van o.a. Bach, Händel en Veracini (1690-1768).

Het programma wordt verder aangevuld met een preludium en fuga van Händel op het orgel. Daarnaast klinkt een stuk van de Franse componist A.P.F. Boëly (1785-1858), waarin de paashymne O Filii et Filiae is verwerkt. Het betreft gezang 207. „Hoort aan, gij die Gods kind'ren zijt: der heemlen hoogste majesteit verrees vandaag in heerlijkheid. Halleluja!”

Het concert wordt besloten met een orgel improvisatie. Vanaf 13.00 uur wordt u een zeer gevarieerd concert aangeboden in de Oude Kerk.

Eredienst (e)en drama!?

Tussen de onderwerpen die het organiserend comité van de Ontmoetingsdag in Barneveld voor de keuzeprogramma's heeft geïnventariseerd mocht 'drama in de eredienst' zeker niet ontbreken. Dat de titel die aan deze workshop meegegeven is iets 'drama'tischer klinkt heeft alles te maken met de benadering die we voor dit onderwerp hebben gekozen. We hebben namelijk het plan opgevat om niet de discussie over voor of tegen te laten prevaleren.

De accenten van deze workshop zullen o.a. liggen op verrijking van de 'dienst des woords' met andere, onder ons, nog niet zo gebruikelijke elementen. Maar in de eerste plaats willen we kijken hoe en op welke wijze en met welke middelen we de gebruikelijke delen van de 'eredienst' zoals bediening van het Woord, Bijbellesing, gebed, (samen)zang en bediening van de sacramenten in positieve zin kunnen aanpassen.

Bijvoorbeeld door participatie van gemeenteleden, jong en oud. Door het gebruik van 'moderne' technische middelen zoals: geluid (al bijna overal in gebruik), licht (ook al veel toegepast, maar het kan vaak beter) een overheadprojector (projecteren van beeldmateriaal of een tekst van

een niet in het liedboek voorkomende liedtekst) enz. enz.

Zoals eerder gezegd, ook aanvullende elementen, zoals die in verschillende gemeenten van de N.G. Kerken binnen de eredienst worden gepraktiseerd zullen aan bod komen. We denken dan aan medewerking van een (jeugd)koor, dramagroep, jeugdgroep enz. Aan het morgenprogramma van de ontmoetingsdag zal o.a. worden meegewerkt door een 'dramagroep' uit Zwolle. Het lijkt ons goed om bij dit voor ons nog tamelijk nieuwe fenomeen even stil te staan.

De basis voor onze gedachten over dit onderwerp wordt gevormd door het idee dat de *beste* boodschap die we onszelf en de wereld mogen doorvertellen ook de *beste* vormen en middelen verdient.

Zeger van Voornveld

'Voor elk wat wils'

Gaven en taken in de gemeente

Ds. Joris Storms uit Zeewolde heeft zich de laatste jaren diepgaand verdiept in de verhouding van de taken en gaven binnen een gemeente. God geeft veel en heel verschillende gaven aan de leden van een gemeente. Toch worden er vaak mensen voor een bepaalde taak gevraagd die het gevoel hebben dat zij voor dat werk eigenlijk niet geschikt zijn. Hebben zij er werkelijk geen gave voor gekregen of kennen zij zichzelf niet zo goed en zijn zij er juist heel geschikt voor? Is het trouwens wel goed iemand ergens voor te vragen bij gebrek aan beter of omdat er uiteindelijk toch iemand op die stoel moet zitten? Hoe krijg je de juiste man/vrouw op de juiste plaats? Op al deze vragen wordt ingegaan in dit keuzeprogramma.

Christen in een (post)moderne tijd

Henk Geertsema uit Ede, hoogleraar in de filosofie, probeert in zijn keuzeprogramma een globale tekening te geven van de hedendaagse, postmoderne tijd met zijn heel verschillende uitingsvormen. Is deze tijd anti-christelijk te noemen of kenmerkt hij zich meer door neutraliteit en kunnen we beter spreken van post-christelijk. En tenslotte misschien wel de belangrijkste vraag: welke invloed heeft het gedachtengoed van tegenwoordig op ons denken, onze levenshouding en ons handelen als christen?

„De Mens die het leven inhoudt geeft”

Voor een niet-christen is de stap om

zich 'zomaar' bij een kerk of christelijke groep aan te sluiten vaak erg groot. De cultuur is anders, de woorden zijn vreemd.... Daarom zou het goed zijn als iedere kerk een soort 'voorportaal' zou hebben; een gesprekskring voor 'zoekers' die als brugfunctie dient tussen niet-christenen en de kerk.

De evangelisatiebeweging Agapè is momenteel bezig een nieuw bijbelstudiepakket voor dit soort gesprekskringen uit te testen en op de markt te zetten, met als titel 'De Mens die het leven inhoud geeft'. Dit pakket is opgezet rond de film 'Jesus', een bijbelgetrouwe verfilming van het Lucas-evangelie.

Tijdens de workshop kunt u kennismaken met de opzet en inhoud van dit nieuwe pakket, en samen nadenken over het opzetten van zo'n 'gesprekskring voor zoekers' in uw eigen gemeente. Agapè biedt daarvoor dit najaar ook speciale toerusting aan. Natuurlijk laten we, naast een presentatie over het pakket 'De Mens...', ook delen uit de film 'Jesus' zien.

De workshop wordt geleid door Hans Waagmeester, medewerker van Agapè en co-schrijver van het studiepakket 'De Mens die het leven inhoud geeft'.

In gesprek met een buitenkerkelijke

Ds. Wim Rietkerk, een bekende spreker van eerdere ontmoetingsdagen, gaat in op een aantal barrières om tot geloof te kunnen komen. Hoe kunnen we een niet-christen vertellen van de hoop die in ons is? Primair bestaat het christelijk geloof uit vertrouwen op een Persoon, gebaseerd op kennis, informatie. We noemen een grote barrière: hoe bewijs ik de waarheid van wat ik geloof. Zeker geen gemakkelijk onderwerp. Maar we kennen Wim Rietkerk inmiddels goed genoeg om te kunnen zeggen dat hij dit onderwerp op een overtuigende manier zal kunnen uitdiepen.

Inspirerende kerkdiensten

Hoe vorm en inhoud van onze kerkdiensten dienen te worden aangepast om meer rekening te houden met verschillende doelgroepen. Niet alleen aan buitenkerkelijken, kinderen en tieners wordt gedacht, ook bejaarden en trouwe kerkgangers moeten zich aangesproken (blijven) voelen. Ds. Steve van Deventer heeft een nadere uitwerking van een groot aantal ingrediënten

zoals hij die in Aalsmeer gebruikt. Alles met het grote doel om op een eigentijdse manier het Grote Nieuws van Gods verlossing voor ons door de kruisdood en de opstanding van onze Here Jezus centraal te stellen.

De gemeente als hand van God

Hebben onze Nederlands Gereformeerde kerken eigenlijk wel een boodschap aan hen die buiten de boot gevallen zijn? Aan hen die naast het sociale vangnet zijn gevallen, de thuis- en daklozen, de verslaafden? Onze 'leer' is daarin wel duidelijk. Maar hoe zit het dan met ons 'leven'? Afgezet tegenover dat vele leed, hoe klein in getal zijn wij, Nederlands Gereformeerden, (ver)splinter(d) als we zijn tussen medechristenen?

Is er dan een basis om met andere mede-Christus-gelovenden de handen ineen te slaan om zo, daar waar we leven, een helpende hand, zo mogelijk 'Gods' hand, te zijn.

Daarbij moet de vraag aan het Evangelie gesteld worden voor wie of wat wij als gemeente bestaansreden hebben. Voor die vastgelopen medeschepselen toch ook?

Daarover wil Frits Koole het, sprekend vanuit zijn ervaring in Haarlem, graag met u hebben.

Samenzang in de Veluwehal

Sinds 1990 wordt er op elke ontmoetingsdag een zogenaamd 'lied van de dag' ingestudeerd. Johan Klein (tekst) en Harry van der Veen (melodie) zijn van het begin af aan de samenstellers van zo'n lied geweest. Ook nu kunnen de bezoekers van de ontmoetingsdag weer 'het lied van de dag' tegemoet zien. De titel is: 'De kerk het licht der wereld.' Het beeld dat zijn stempel op dit lied drukt, is ontleend aan Handelingen 2 : 3: 'tongen als van vuur', die zowel zichtbaar als hoorbaar zijn. De vlammen op de hoofden van de discipelen, de liefde in hun harten en de woorden die uit hun mond komen, zijn aangestoken door Christus, die in Maleachi 4 : 2 de 'Zon der gerechtigheid' wordt genoemd. Er zijn tijden dat de 'vonk overspringt', maar er zijn ook tijden dat op de hoofden van Gods kinderen de vlam niet meer zichtbaar is. „Gij zijt het licht der wereld”, zei Jezus tot zijn discipelen. Te hoog gegrepen? Nee, want ons licht is geen eigen licht, maar ontstoken aan de Zon der gerechtigheid Zelf. Daar kunnen we telkens terecht voor meer licht. De melodie neemt het biddende karakter ('geef dat Uw vlam op onze hoofden brandt') van de tekst over en

matigt zich waar sprake is van 'deze donkere tijd' en 'een duister land'. Verder straalt de melodie iets 'betoverends' uit, vanwege de 'tongen als van vuur'. De vreugdetonen ontbreken echter niet. Iedere regel opent er mee. Denk daarbij aan de 'Zon van de gerechtigheid', die onze lampen brandend houdt.

't Is begrijpelijk dat naast het lied van de dag nog een groot aantal liederen staat geprogrammeerd. Want tijdens alle ontmoetingsdagen wordt veel en enthousiast gezongen. Een kwartier voor de aanvang van het ochtendprogramma beginnen we dan ook met samenzang (om 10 uur!). Wij mogen ons daar eensgezind verblijden en zingen: 'De naam des Heren wordt geprezen met het aloude lied der vaad'ren. Hemel en aarde stemmen saam en prijzen 's Heren naam', Psalm 149.

Maar wat we hebben te doen, nl. Gods grote daden bekendmaken, zo gaat het in het ochtendprogramma verder, strookt lang niet altijd met de werkelijkheid van ons gemeente-zijn. Daarom bidden wij zingend: 'Laat lichten ons uw aanschijn, Heer, doe ons opstaan en help ons weer', Psalm 80. Voor mensen die het woord van liefde, vrede en recht zo traag beamen, is er troost: 'Rondom u klinkt de stem van God: vrijspraak, vertroosting en gebod, vlak vóór u ligt de weg ten leven', Gezang 7.

De tocht gaat opnieuw beginnen, door geloof alleen, ook al scheen de weg onvindbaar. 'O Heer, herschep ook ons geslacht, opdat het door de wereldnacht de weg vindt naar uw woning', Gezang 305.

Er kunnen in de wereld en de kerk ontwikkelingen zijn, die ons bang of onrustig maken. Maar laten we daarin Gods hand opmerken. „'t Is God die trouw zijn kerk bewaart! Hoopt op de Heer!”, Gezang 314.

'Ere zij aan God, de Vader, ere zij aan God, de Zoon, eer de Heil'ge Geest, de Trooster, de Drieëenge in zijn troon', zo openen we de samenzang in het middagprogramma.

Via Gezang 330 'Heb dank, o God van alle leven, dat Gij uw woord ons hebt gegeven, uw licht en liefde' ons toegewend', en enkele andere liederen, komen we terecht bij ons slotlied Gezang 409: 'God heeft u uitverkoren en uw geloof gebouwd (vs.2)'. Aan 't eind van de ontmoetingsdag mag ons aller bede zijn: 'God moge ons behoeven, elkander toegewijd, en schenke ons al 't goede nu en in eeuwigheid (vs. 5).

Kan het anders?

In gesprek over de vorm van de Gereformeerde kerkdienst (2)

H. Algra, Den Helder

Op zondag 28 maart werd een televisiekerkdienst uitgezonden vanuit de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) in Assen-Zuid. Voorganger was Ds. Oeds Bouwsma.

De predikant stond tijdens de gehele dienst niet op de kansel, hij liep voor de kansel heen en weer. Tijdens de dienst en vooral tijdens de preek stelde de predikant vragen aan gemeenteleden. Voor het gebed konden kerkgangers gebedsonderwerpen aangeven. De preek ging over de ware wijnstok; op het podium voor de preekstoel stond een wijnstok, compleet met druiventrossen. De dominee knipte slechte takken af, liet druiven zien, reageerde op gemeenteleden. De liederen kwamen uit het Psalmbuch, uit het Liedboek, uit de *E&R-bundel*, er werd gezongen bij het orgel en met de piano, gemeenteleden hadden eigen muziekinstrumenten mee. Gemeenteleden hielpen ook bij de collecte. Het was een blijmoedige dienst.

Niet eerbiedig?

„Nee, zo moet het niet, dat is niet eerbiedig” is een reactie die nogal eens te beluisteren valt. Zelf heb ik de dienst 2 maal op video bekeken en 2 maal was ik onder de indruk van deze kerkdienst. Op sommige punten vallen nog wel enkele opmerkingen te maken, maar het is mijn stellige overtuiging dat deze dienst tot heil van de gemeente en tot eer van God was. Goed voorbereid, goed opgezet. Kan dat dan zomaar in de Gereformeerde kerken (vrijgemaakt)? Volgens ds. De Bruijne, docent liturgiek in Kampen, kan er veel. „Veel van wat ik genoemd heb, past binnen de bestaande liturgische afspraken in het kader van onze kerken.” (*Opbouw*, 42/7). De kerkdienst vanuit Assen-Zuid was daar een voorbeeld van.

Feestelijke diensten?

Geheel in deze lijn schrijft het blad *Eén plus 1*. Dit Gereformeerd magazine voor onderwijs en opvoeding vraagt zich af waarom jongeren de als feestelijk bedoelde diensten als lang

en afstandelijk ervaren. Waarom vinden kinderen en jongeren de hoogtepunten van het kerkelijk jaar juist heel vervelende en saaie diensten? Waar zijn we dan nog mee bezig? Het blad voert een pleidooi om kinderen meer te betrekken bij de eredienst en zeker bij deze diensten. „Gebruik bekende christelijke kinderliedjes als muzikale intermezzo's tijdens de avondmaalsviering, of laat de predikant een kringgesprek voeren.” En: „Laat ze toeschouwers zijn op de eerste rang, de voorste rijen stoelen in de kerk.”

En in het *Nederlands Dagblad* (4 april 1998) schrijft Gerhard Wilts onder de titel *De kerkdienst moet aansluiten bij de leefwereld van de jeugd*. De huidige tijd stelt andere eisen aan betrokkenheid. Wie weet nog waar de preek van drie weken geleden over ging? Weet de dominee het zelf nog? De luisterhouding is veranderd, overigens niet alleen bij de jeugd. De massamedia en het onderwijs spelen er al langere tijd op in: de boodschap wordt korter, visueler en concreter gebracht. Op die manier wordt tegenwoordig het publiek bereikt. Daar is niks mis mee. Bovendien werkt het ook nog....

Weerstand

Wilts vervolgt: „Jammer genoeg zijn de wenkbrauwen snel gefronst, als het over de invulling van de kerkdiensten gaat. Tekeningen ophangen in de kerk, vinden we al heel wat. Maar een overheadprojector gebruiken om de preek samen te vatten, of om voorwerpen mee te nemen op de kansel, is

wel meedenken en meepraten. Onder andere aan de kerkdienst meten ze af hoe het geloof beleefd wordt. „Als de kerkdienst te theoretisch is, wordt het tijd om daar wat aan te doen.”

En nu de praktijk...

Wilts signaleert hier een spanningsveld dat niet alleen in zijn Gereformeerde kerken (vrijgemaakt) speelt. Ook in onze kerken is er sprake van weerstand tegen veranderingen in de vormgeving van de erediensten. De zondagse praktijk in de Gereformeerde kerken (vrijgemaakt) ziet er (nog) wel anders uit dan de kerkdienst die we op de televisie zagen. Althans, voorzover mijn waarneming reikt, en die waarneming is beperkt. De 'officiële' dienst, vanaf het votum tot de zegengroet, lijkt nog altijd strak te zijn ingekaderd. Waarom kon het in Assen-Zuid dan wel? Omdat het een televisie-dienst was? Dat lijkt me niet. Nog niet zo lang geleden werd in deze kerken benadrukt dat radio-en televisiediensten 'gewoon' moesten zijn, zoals iedere zondag.

Of: kon het nu omdat het een dienst met verstandelijk gehandicapten was? Die verklaring lijkt me meer van toepassing. In ieder geval ga ik er niet vanuit dat iedere kerkdienst in Assen-Zuid deze vorm heeft.

Voor mij was echter zondermeer duidelijk dat zelfs in zo'n grote gemeente een op deze wijze vormgegeven dienst in goede orde kan verlopen. Misschien is het een *proeftuin* voor verdere ontwikkelingen.

Intermezzo; de opleiding

Moet iedere predikant nu zo gaan werken? Nee, ik denk dat Ds. Bouwsma op dit punt bijzondere gaven heeft gekregen. Niet iedere predikant zal op zo'n ontspannen wijze voor kunnen gaan. De dienst hoeft ook niet altijd op deze manier gehouden te worden. Er kunnen zich belemmeringen voordoen. Maar, zoals drs. A.L. Th. de Bruijne opmerkte (zie: *Opbouw*, 42/7) maak óók gebruik van de gaven in de gemeente! Er kunnen -naast de predikant - andere gemeenteleden worden ingezet bij de kerkdienst en ook bij de preek.

Een zwakte tot nu toe is geweest dat de opleidingen voor predikant over het

*Feestelijke
diensten worden
door kinderen als
lang en
afstandelijk
ervaren*

sommigen een brug te ver. Actieve inbreng van de jeugd in de kerkdienst kost nóg meer overredingskracht, hoewel de kerkorde niet verbiedt dat jongeren collecteren, een gebed uitspreken of apart een psalm zingen.” Zijn conclusie (n.a.v. een onderzoek onder Gereformeerde jongeren is: ze willen

algemeen weinig aandacht hebben besteed aan het creatief om kunnen gaan met de vorm van de eredienst. Het is een punt dat aandacht verdient bij de opleiding van onze aanstaande predikanten. Veel opleidingen zijn nog altijd sterk gericht op het overdragen van kennis, op het cognitieve aspect. Dr. G. de Lange wijst erop dat datzelfde accent ook gelegd wordt bij de interpretatie van de doopvragen: *te onderwijzen en te doen onderwijzen...* „Onderwijzen is in het Nederlands een verstandelijke aangelegenheid. Maar er zal toch niemand zijn die denkt dat kinderen door onderwijs, door 'lessen', leren om te geloven?” (In: G. de Lange, *Leren wandelen aan Vaders hand*, Amsterdam, 1997).

Kennis is broodnodig, maar als het ten koste gaat van het vieren leidt dat tot scheefgroei in de kerken. De aandacht voor nieuwe vormen van verkondiging zal, naar mijn mening, meer geïntegreerd moeten worden in de theologische opleidingen. De tijden zijn immers veranderd. Veel meer dan vroeger vragen specifieke plaatselijke situaties om specifiek gerichte antwoorden. Een kerk met veel jongeren, een gemeente met asielzoekers, een kerkdienst na een evangelisatie-campagne: ze vragen om verschillende vormen van eredienst, waarbij de inhoud hetzelfde blijft.

Een betere aansluiting...

Een minder vergaande vorm van 'verandering' dan tijdens de kerkdienst in Assen-Zuid zien we in de Gereformeerde kerk (vrijgemaakt) van Gronin-

Theologische opleidingen zijn vaak gericht op het overdragen van kennis

gen-Oost. Daar heeft de kerkenraad het volgende besluit genomen: „De kerkenraad is van mening dat het in deze tijd noodzakelijk is om te werken aan een betere aansluiting van de eredienst bij de leefwereld van kinderen en aan het helpen van ouders om hierin hun eigen verantwoordelijkheid te verstaan.” Naar aanleiding van dit besluit werd een werkgroep ingesteld die handreikingen opgesteld heeft om ouders te helpen om hun kinderen meer bij de eredienst te betrekken. Daarnaast worden de beide predikanten door deze werkgroep met raad en

daad bijgestaan opdat minstens één maal per zondag in de preek en in de liturgie de kinderen nadrukkelijk bij de eredienst worden betrokken. In een toelichting op de gevolgde werkwijze schrijven de beide predikanten (ds. J.W. Roosenbrand en ds. C. van der Leest) dat het niet de bedoeling is om de hele kerkdienst rond de kinderen te laten draaien. „Er zijn elementen die hen hopelijk (met hulp van de ouders!) net even wat meer bij het Evangelie en bij de gemeente betrekken.”

Tijdens het GVI-congres over Kind en Eredienst was ook materiaal voorhanden vanuit de kerk van Groningen Oost. Zo konden de congresgangers kennis nemen van een uitleg voor de kinderen (op papier) van een preek over de Goede Herder (+ een kleurplaat), van een preek over de Wonderbare Raadsman (Jesaja 9 : 5 en 6; met een puzzel en een kleurplaat) en van Zondag 33 (de oude en de nieuwe mens). Daarnaast waren er evaluatieformulieren beschikbaar voor ouders. Wat vonden uw kinderen van de dienst? Wat vond uzelf als volwassene van de dienst? (enz.). Duidelijk zal zijn dat deze werkvorm discipline van de voorganger vraagt. De voorbereidingsgroep moet voldoende tijd hebben om het materiaal van de preek te verwerken voor de kinderen.

Het moet ook anders....

De tweede spreker tijdens het GVI-congres 'Kind en Eredienst' was mevrouw M. Vrijmoeth-de Jong uit Zwolle. Een Nederlands Gereformeerde gast op een landelijk congres van de Gereformeerde kerken (vrijgemaakt).

Mevrouw Vrijmoeth ging in op de vraag waarom de plaats van het kind tijdens de eredienst anders zou moeten zijn dan vroeger. „Vroeger leerden we toch ook gewoon om mee te gaan naar de kerk? Wij begrepen toch ook niet alles? Een kind steekt toch van de kerkdienst altijd wel wat op?” Dat zijn geluiden die we nog altijd te horen krijgen. Met een verwijzing naar het bekende voorbeeld van de Friezen in Brabant van Prof. W. ter Horst gaf mevrouw Vrijmoeth aan dat de tijden veranderd zijn en dus zullen ook wij anders moeten gaan denken. Vroeger nam je het geloof mee van je ouders, ooms en tantes, van je vrienden, de burens, op school. Zelfs als de ouders thuis geen Fries spraken leerde het kind wel Fries te spreken. Nu zul je als ouders doelbewust moeten investeren om het kind Fries te leren, want in

Brabant leer je op straat en op school geen Fries. Mevrouw Vrijmoeth: „De cijfers zijn alarmerend. Er worden aantallen van 50% 'afhakkers' binnen de (orthodox) Gereformeerde gezindte genoemd. Dat betekent een enorm verdriet bij de ouders, vaak zonder dat erover gesproken wordt. 'Ja, ze studeren', hoor je dan als reactie. We kunnen,” aldus mevrouw Vrijmoeth-de Jong, „niet doen alsof er niets aan de hand is. God wil niet dat één van deze kleinen verloren gaat!”

wordt vervolgd

Friezen in Brabant

Christen-opvoeders van vandaag zijn te vergelijken met een Fries gezin dat naar Brabant is verhuisd. Die ouders willen graag dat de kinderen de taal van hun voorgelacht leren spreken. Maar tot hun verbijstering gaat dat niet meer vanzelfsprekend. En nu weten ze niet meer hoe ze het aan moeten pakken. Zelf zijn ze in een Fries sprekende omgeving groot geworden. Iedereen sprak Fries en dus deden ze het zelf ook. De lessen Fries op school versterkten alleen maar wat ze allang al konden. Ze waren onopzettelijk in de taal binnen geleid. Maar nu is het anders. Als de kinderen naar school gaan komen er problemen. Ze gaan Brabantse woorden gebruiken en hun tongval blijft ook niet dezelfde. Willen die Friese ouders hun kinderen ook Fries leren, dan zullen er twee dingen moeten gebeuren:

(1) Ze zullen opzettelijk en systematisch te werk moeten gaan. Alleen maar zelf Fries spreken en aannemen dat de kinderen dan ook wel Fries zullen gaan spreken werkt niet in Brabant.

(2) Ze zullen de moeite moeten nemen ergens een Fries sprekende gemeenschap op te zoeken of zelf te vormen. Een gemeenschap waar ze zich zelf thuis voelen en waar de kinderen het ook fijn vinden. Want alleen thuis een taal leren, zonder hem te gebruiken buiten de deur, gaat niet. Christelijke opvoeding gebeurt tegenwoordig: opzettelijk, systematisch en in gemeenschap.

Uit: Dr. W. ter Horst, Christelijke Geloofsopvoeding, blz. 26

Het Hindoeïsme

4. Hindoes en Christenen (slot)

P.J. van Kampen, Ede

In het eerste verhaal werd van deze serie werd gesproken over het Hindoeïsme als een mystieke religie en als een religie die "de eenheid aller dingen" beklemtoont. Een paar gevolgen daarvan zijn al genoemd, maar het is goed om er nog wat verder op in te gaan en hier ook een (proeve van) christelijke beoordeling te geven.

Naar ik meen, staan Hindoeïsme en Christelijk geloof zo ver bij elkaar vandaan dat, hiermee vergeleken, de verschillen met b.v. de Islam haast verbleken! Ze zijn elkaars ultieme tegenpolen. Die stelling kan ik hier slechts op enkele punten toelichten.

a. God is Eén, Hij is de Ene!

Als Hindoes spreken over (de kosmische) "Eenheid", dan is dat een eenheid die verder reikt dan wat wij mensen kunnen zien of doorgronden. Al wat bestaat hoort ertoe, de voor ons zichtbare alsook onzichtbare realiteit. Die Werkelijkheid is één, maar we kunnen er vele namen aan geven. Hindoes kennen volgens opgave wel honderdvierenveertig miljoen goden! Uiteindelijk zijn dat "verpersoonlijkingen van de Ene God", zullen Hindoes ons echter uitleggen. Want het Absolute is Eén!

De Bijbel spreekt ook over God als "de Ene" of als "Eén". Zie Deuteronomium 6:4 e.v.: "Hoor, Israël, de HERE is onze God; de HERE is één! Gij zult de HERE, uw God, liefhebben met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw kracht." Die belijdenis werd het eerst uitgesproken, toen het volk Israël aan de grens van het Beloofde Land stond. In de woestijn waar God zijn volk onderwees met betrekking tot de weg die ze met Hem moesten gaan werd Israël een compromisloos monotheïsme aangeleerd.

In de profetieën van Jesaja lezen we: "Zo zegt de HERE, de Koning en Verlosser van Israël, de HERE der heerschen: Ik ben de eerste en Ik ben de laatste en buiten Mij is er geen God.

En wie is als Ik – hij roep het uit en verkondig het en legge het Mij voor. () Heb Ik het u niet van oudsher doen horen en verkondigd? Gij zijt mijn getuigen: is er een God buiten Mij? Er is geen andere Rots, Ik ken er geen." (44:6-8; 43:10,11)

In de profetieën van Zacharia lezen we over de situatie van de toekomst. "Te dien dage (zullen) levende wateren uit Jeruzalem vlieten, de helft daarvan naar de oostelijke en de helft naar de westelijke zee; in de zomer zowel als in de winter zal dat geschieden en de HERE zal koning worden over de gehele aarde; te dien dage zal de HERE de enige zijn, en zijn naam de enige." (Zacharia 14:8,9)

God is de Ene, de Enige. Hij is Degene die Uniek is. Niemand is ooit met Hem te vergelijken. Hij staat aan het begin van schepping en tijd en ook aan het einde van de wereldtijd zal Hij de Enige zijn. "Wij weten dat er geen afgod in de wereld bestaat en dat er geen God is dan Eén. Want al zijn er zogenaamde goden in menigte en heren in menigte – voor ons nochtans is er maar één God, de Vader, uit Wie alle dingen zijn en tot Wie wij zijn, en één Here, Jezus Christus, door wie alle dingen zijn, en wij door Hem." (1 Korintiërs 8:4-6)

Er is dus accent op Gods "eenheid" in beide religies, maar al meteen valt op dat er een enorme kloof gaapt tussen beide opvattingen aangaande deze God.

b. Geen persoonlijke Schepper-God

Het Hindoeïsme (een religie met buitengewone verscheidenheid!) kent immers geen Schepper die buiten de schepping staat. "God", Brahman, valt met de schepping samen: de god die alles is en in allen en die alles doortrekt is **niet** de God die alles gemaakt heeft, die sprak en zie, het was er. Geen Goddelijke Wil gaat aan de geschapen werkelijkheid vooraf; ons bijbels onderscheid tussen Schepper en schepping is daarom niet relevant, zeggen Hindoes. Bovendien, nooit is de kosmos er niet geweest; altijd zal het heelal er ook zijn!

We kunnen God niet als Persoon vereren, want dat zou Hem veel te sterk beperken. (We kunnen Hem geen Hem noemen, want God is ook "zij" en "het"; Brahman omvat immers alles!) Die God is – althans in een aantal invloedrijke wegen binnen de religie, zoals de al eerder genoemde "Advaita"-stroming – geen Persoon, tot Wie je spreken kan en die naar ons luistert. "God" is een boven-persoonlijke "kosmische ordening" met welke we één kunnen worden! Bidden is onmogelijk of onnodig, maar mediteren is de manier bij uitstek om "eenheid te realiseren".

Hij is ook geen heilige Persoon, ten opzichte van Wie we ons zondig en onheilig kunnen voelen. Het Hindoeïsme spreekt vaak over onze "onwetendheid", meer dan over onze zonde. We zijn onwetend aangaande onze "goddelijke identiteit". Want "in God leven we, bewegen we ons en zijn wij". (Paulus citeert in Handelingen 17:28 dan ook een heidense denker.)

c. Eénheid boven alle tegenstellingen

De eindeloze uitgestrektheid van het heelal is "in god". Dat is ook het geval met de "dans" van de allerkleinste deeltjes materie die bv ons beendergestel of ons bloed vormen en die, zeggen geleerden, eens per zeven jaar geheel vervangen worden. Hindoes (en New Agers) spreken dan van "de Dans van Sjiva", de godheid, die het zowel de schepper als de vernietiger is van het heelal. Sjiva vernietigt wat hij geschapen heeft. Daarna danst hij wat hij vernietigd heeft weer tot aanschijn. Dat geschapene wordt op een bepaald moment weer vernietigd, en dan wordt het al weer tot aanzijn gedanst, in een kringloop die geen einde neemt, zo menen Hindoes.

Omdat ze die werkelijkheid zo zien, ervaren ze de eenheid van het Al: mensen- en dierenleven, en ook de planten – alles hoort bijeen. Daaruit komt hun befaamde milieuvriendelijkheid voort; onvermogen om zelfs het kleinste torretje of insect te doden, ook als het ons (naar ons beperkte inzicht) schaadt. Weinig tot niets wordt ook aan bestrijding van vernietigers van de

oogst gedaan. Wat een onschadelijke houding t.o.v. het milieu, zeggen bewonderaars in het Westen. Een geestelijke basis voor zorg. In het verre China spreekt men over "yin" en "yang", mannelijk en vrouwe-

Hindoeïsme en Christelijk geloof Ze zijn elkaars ultieme tegenpolen

lijk, licht en donker, dag en nacht, zon en maan, die niet tegengesteld zijn, maar de twee polen binnen de ultieme Eenheid. Die in hun eindeloze afwisseling steeds creatief zijn. Evenzo moeten wij in onze ijdelheid van denken niet menen dat zulke definitieve tegenstellingen bestaan als wij beleven tussen licht en donker, of goed en

kwaad. In "god" is mannelijk en vrouwelijk, leven en dood, begin en einde, goed en kwaad. Wat *naar ons menselijke begrip* niet bij elkaar hoort of kan horen, wordt tezamen gevonden, in de harmonieuze Werkelijkheid van god die de menselijke beperktheid (ook van ons denken) overstijgt!

De "vele wegen", ook de diametraal tegengestelde wegen, "zullen elkaar ontmoeten bovenop de berg", waar God is. Alle tegenstelling wordt daar immers te boven gegaan. Tegenstellingen horen wel bij onze logica, bij ons beperkte denkvermogen. Ze liggen echter niet in de Uiteindelijke Realiteit! In "god" is licht én duisternis, leven én dood.

d. Licht met/zonder duisternis

Wij lezen echter in de Bijbel (1 Johannes 1:5) dat "God licht is en in Hem is

geén duisternis". De uitspraak pretendeert méér te zijn dan neerslag van menselijke ervaring van het goddelijke en samen te hangen met Christus' buitengewone en "betrouwbare" kennis van de Vader.

In God zoals Hij Zich in de Bijbel doet kennen is niet alles zonder onderscheid aanwezig of mogelijk! Zichzelf verloochenen kan Hij niet (2 Timotheüs 2:13), liegen kan Hij niet (Numeri 23:19; 1 Samuel 15:29; Titus 1:2; Hebreëen 6:18). Zijn Almacht houdt in dat Hij alles kan wat met zijn heiligheid overeenstemt, maar het betekent niet dat Hij soort "een oceaan van alle denkbare mogelijkheden" zou zijn. Hij is geen Brahman...

e. Omgaan met de dood

Ook de dood hoort erbij; de dood hoort er net zo goed bij als het leven, zullen Hindoes zeggen. In "god" is er

Snippers uit Afrika

Kolonialisme?

De vraag is mij nog steeds blijven benauwen: waarom gaat (meestal) altijd alles verkeerd in Afrika? Er zijn al zoveel antwoorden gegeven. Aanvankelijk geloofde ik dat het een historisch bedrijfsongeval was. De zogenaamde Bantoe-stammen die de meerderheid van het sub-Sahara continent uitmaken, trokken steeds verder het Zuiden in, weg van waar de dingen in de wereld gebeurden rond de Middellandse Zee, en raakten volledig geïsoleerd door de steeds barser wordende barrière van de Sahara. Maar het klopt niet, zo ontdekte ik later.

Al vanaf Salomo's tijd – en misschien wel eerder – was er een steeds intenser groeiend contact tussen de Arabische wereld van het Midden Oosten en Oost-Afrika. Sinds onheuglijke tijden vind je Aziatische handelsnederzettingen van Somalië tot Mozambique, maar het heeft Afrika geen impulsen kunnen geven.

Het kolonialisme dan? Wie een boek gelezen heeft als *The Scramble for Africa – 1876-1912* van Thomas Pakenham (1991) kijkt met andere ogen naar zijn eigen Europese verleiden. Dat waren wij dus van het Wes-

ten met onze drie C's (Christianity, Commerce, Culture). *Stil*, zegt Amos, *het is niet om er de naam des Heren bij te noemen*. En het is inderdaad waar dat de Westerse Staten zoals op het Berlijns Congres willekeurig hun verdeellijntjes trokken op de kaart van het Afrikaans continent zonder soms zelfs te beseffen dat dezelfde etnische eenheden aan beide kanten van de lijntjes terecht kwamen. Met alle nare gevolgen tot vandaag een volle eeuw later. Maar de vraag was of dat eertijdse, schuldige kolonialisme de schuld draagt voor het echec van vandaag in Afrika.

Tot laat in de zeventiger jaren was het onder invloed van Marxistische geschiedenisbeschouwing *bon ton* om uitsluitend naar het kolonialisme te kijken met economische ogen en dan vanuit de invalshoek van Westers kapitalisme dat overal naar afzetmarkten zocht. Exploitatie zou dan de enige drijfveer zijn geweest. Maar daarvan is men nu wel teruggekomen. Er speelden na het midden van de negentiende eeuw ook heel andere motieven. Vandaag wordt in heel wat literatuur – zover mij bekend – de legitieme vraag gesteld: wat zou er van Afrika terechtgekomen zijn *zonder* het trauma van koloniale overheersing. Dan komen er vele redenen naar boven om aan te nemen dat de meerderheid van de onderontwikkelde samenlevingen van toen niet in staat zou zijn geweest en/of dikwijls niet gewillig was om met het Westen mee te ontwikkelen zonder koloniale sturing. In tegenstelling tot het Oosten

met zijn van oudsher efficiënte en gesofistikeerde politieke eenheden en economische structuren, ontbrak in het Afrika van Onder-Sahara de bekwaamheid om autonoom als moderne nationale staten op te treden, om Westerse technologie als basis voor economische en sociale ontwikkeling te aanvaarden. Wordt dikwijls terecht gezegd dat de meeste van de nieuwe Afrika-staten van vandaag te klein zijn in grootte, bevolking en grondstoffen om als effectieve politieke en economische eenheden te kunnen optreden, dan moet men bedenken dat zij allemaal veel groter en gecentraliseerder zijn dan welke inheemse "staat" ook maar van de vóór-koloniale tijd. En het woordje 'staat' heeft dan zijn aanhalingstekens wel nodig. Veelal kende Afrika alleen maar losse etnische groepen zonder vaste grenzen en structuren.

Zonder Europese overheersing zou – theoretisch – de meerderheid waarschijnlijk gebleven zijn wat ze waren. Maar zo'n primitieve stamgroep zou zonder begeleiding de invloed van de boze moderne wereld die niet buiten te houden was, niet hebben kunnen overleven. Je zou de koloniale overheersers van Afrika wrede katalysatoren naar de moderne tijd hebben kunnen noemen. Een niet onbekende kenner van het kolonialisme – D.K. Fieldhouse van Cambridge – noemde het het minste van twee kwaaden (*the lesser of two evils*).

J. Vonkeman, Richmond,
Zuid-Afrika

net zo goed dood als leven. De dood is niet zozeer een vijand als wel onze dood-angst. *Wij maken* de dood kwaad! In zichzelf is die niet kwaad... Vandaar dat er pogingen zijn om je zo te trainen dat je even "onbewogen" en "gelijmatig" kan kijken naar leven als naar dood, even neutraal bent t.o.v. angst en hoop als "god" is. Sommige uitspraken van dr.Elizabeth Kübler-Ross, voorvechtster voor (een bepaalde wijze van) stervensbegeleiding gaan ook in die richting. Uitspraken die ze over deze zaken deed, zijn al lang geen "wetenschap" meer; ze spreekt als een goeroe, als een gelovige in wat haar "geest" (een "geleide-geest", zoals ze die zelf noemt) haar ingeeft. Steeds gaat het over het ene punt: de dood is niet kwaad! Hij hoort erbij.

De Schrift zegt echter dat God "in den beginne" een goede schepping heeft bedoeld en gemaakt, zonder dood en verderf. En dat eens, als Christus terugkomt, de dood niet meer zal zijn. Dat iedere traan van de wangen zal worden gewist. De dood hoort er *niet* bij! In Oude en Nieuwe Testament blijkt dat de Heer van het Levens met de dood niets te maken heeft. Dat zegt Hij zelf.

Boutens' bekende gedicht "Goede dood, wiens zuiver pijpen / door het verstilde leven boort" is geen christelijk gedicht! De dood is niet goed, maar een vijand, de laatste weliswaar, in principe verslagen, maar desondanks een vijand. Tot in eeuwigheid zal dood en leven niet onder één noemer vallen. Dat zegt God zelf. Op Gods niveau van kennis komen dood en leven ook niet tezamen.

f. Omgaan met de waarheid

Duidelijk komt ook het verschil tot uitdrukking tussen Hindoe en Christen in ons antwoord op de vraag: kunnen wij de Waarheid (in principe) kennen? Voor Hindoes komt alle kennis van de Werkelijkheid klaarblijkelijk "van onderen". Het is een neerslag van onze *ervaring* van de Werkelijkheid". Onze ervaring en kennis van de Werkelijkheid zijn beperkt en daarom past ons grote bescheidenheid en verdraagzaamheid t.a.v. andersgelovigen.

Waarom zou het niet kunnen, vraagt de Indiase Jezuïet dr. Ishanand zich af, dat Christus én Krishna uiteindelijk één zijn? In Ishanands visie vertegenwoordigt Krisjna "the playful aspect of God", terwijl Christus "the serious aspect of God" belichaamt. Maar heeft

God een "ernstig" en een "ludiek aspect"? Toont de Zoon die als enige de Vader echt kent en Hem ook ons doet kennen slechts één bepaald aspect van Hem? Hebben we Krisjna nodig om "de lichtere kant van God" te leren kennen? De gedachte vind ik gruwelijk! Ishanands visie is derhalve niet "christelijk" te noemen, maar in feite Hindoeïstisch...

Zo moet men zeggen dat het Hindoeïsme (net als andere religies van het Oosten) tolerant zijn, maar dan met een tolerantie die ontkent dat er één Waarheid is, en dat wij die kunnen kennen.

Dr.Os Guinness, een in de VS woonachtige Brit uit de l'Abri- school, schrijft in zijn boek *The Dust of Death* over Oosterse tolerantie: "Het verschil tussen de uiteindelijke intolerantie van het Oosten en de intolerantie van het Christelijk geloof kan als volgt worden geïllustreerd: het Christelijk geloof confronteert je op je pad, als een soldaat met getrokken zwaard, en zegt tot je: 'Wat doe je?' 'Aanvaard of weiger', 'leven of dood', 'ja of nee'? Zowel de keuze als de consequenties van die keuze zijn uitermate duidelijk! Het subtiel van de Oosterse religie is dat het als een reukloos gas je huis binnendringt, onder de deur door komt, door het sleutelgat, door het open raam, zodat degene die in de kamer zit erdoor gevelde wordt zonder ooit zelfs maar te beseffen dat er gevaar dreigde."

Naschrift

Of het Hindoeïsme, ondanks zijn nauwgezet gecultiveerde imago van verdraagzaamheid, ook echt verdraagzaam is? Men moet dat maar zelf beoordelen, aan de hand van talrijke verhalen over de oor Hindoe-militanten gepleegde moorden op Indiase christelijke evangelisten. India kent namelijk nadrukkelijk z'n eigen vorm van onverdraagzaam Hindoe-fundamentalisme.

Nu de BJP onlangs de Indiase verkiezingen gewonnen heeft, moeten we maar veel bidden voor de broeders en zusters daar: zo'n 15 miljoen op een totale bevolking van rond de miljard! Naar te vrezen is, staan hun vanaf nu zware tijden te wachten, vol intimidatie of erger...

1. Os Guinness, *The Dust of Death*. IVP. Downers Grove, 1973; pp. 229, 230.

Spinseis

Dopen

Op zondagmiddag staat ze bij de achterdeur: 'Mag ik bij jullie spelen?' Ik moet haar teleurstellen. Ik gun haar van harte de uurtjes die ze bij ons doorbrengt, voor haar even weg uit de ruzies thuis, maar nu staan we op het punt weg te gaan.

'We gaan naar de kerk.'

Ik zie haar denken: 'De kerk? Wat moet je daar met dit mooie weer doen?'

Of de kinderen ook gaan, wil ze weten. Ik knik: 'Ze gaan allemaal mee, want het is een beetje feest in de kerk. Er wordt een kindje gedoopt.'

Ze doet een klein stapje achteruit, vraagt toch nog verbaasd: 'Vinden Marjon en Jacco en Erik dat leuk?'

Ik knik weer, begin intussen tandpasta op mijn tandenborstel te doen.

'Gaan de mensen dan niet huilen?'

Ik begrijp haar vraag niet. Waarom zouden de mensen gaan huilen?

Ze haalt een beetje haar schouders op: 'Nou, als dat kindje wordt gedood.'

Pas dan snap ik dat ze mij verkeerd heeft verstaan. En ik had er eerder aan moeten denken dat zij mij ook niet zou begrijpen. Hoe zou ze kunnen, ze heeft waarschijnlijk nog nooit van het dopen van kinderen gehoord.

Ik leg de tandenborstel neer, en probeer het te vertellen. Dat wij allemaal bij God mogen horen, en dat we daarom de baby's dopen, om het zo nog extra te laten zien.

Ze knikt, maar lijkt niet echt overtuigd. Ze blijft een beetje argwanend kijken, schuifelt de deur uit.

Terwijl ik tandenpoetsend haar door het keukenraam na kijk vraag ik mij af of dit gesprek enige evangelisatiewaarde heeft.

Ik heb zo het idee dat ik haar voorlopig niet hoeft te vragen of ze meegaat naar de kerk.

Guurtje Leguyt,
Alphen aan den Rijn

Persschouw

Actie tegen de 24-uurseconomie

Het protest van de kerken en maatschappelijke organisaties is niet in de eerste plaats gericht tegen de ontheiliging van de zondag. De invoering van speciale koopzondagen zal moeilijk teruggedrongen kunnen worden. Overigens vindt in de komende zomer een evaluatie van de winkeltijdenwet plaats.

Er is reeds door velen op gewezen dat we niet zonder schadelijke gevolgen voor de gezondheid het ritme van werken en rusten, dat God ons gegeven heeft, kunnen overtreden. In landen waar men het geprobeerd heeft, kwam men er op terug. Het gebod om een

rustdag per week te houden is vol wijsheid. De Schepper weet wat Zijn schepsel aan kan en nodig heeft. Daarbij komt de belangrijke vraag wat christenen moeten doen als ze solliciteren op een baan, die ze alleen kunnen krijgen als ze ook op de zondagen willen werken. De ruimte voor gewetensbezwaar tegen het niet noodzakelijke werken op zondag zal al meer ingeperkt worden. Als de ontwikkelingen, zoals die in gang zijn gezet, doorgaan zal de zondag verworden tot een arbeidsdag zoals dat nu overigens bij een aantal bedrijven reeds het geval is.

Men zal ook ontdekken dat steeds meer mensen afhaken vanwege een te grote werkdruk. Ze zullen de stress niet meer aankunnen. En ook de mogelijkheden om 's avonds nog iets te doen voor een bestuur, een vereniging, een kerk(enraad), zullen geringer worden.

Waarom willen we toch op weg naar een 24-uurseconomie? *Want het betekent een teruggaan naar nieuwe vormen van slavernij!* In het Oude Testament wordt ons Gods grote verlossingsdaad in de bevrijding van Zijn volk Israël uit het diensthuis Egypte beschreven. We hebben na vele eeuwen eindelijk de slavernij kunnen afschaffen. En nu zijn we bezig om nieuwe slavernij door een achterdeur weer binnen te halen. Wat bezielt ons toch? Het toverwoord is: economisch belang. Maar let er op uit de mond van wie het spreken over economisch belang komt. Dan merkt men op hoe eenzijdig dit spreken is. Durven we de vraag als onderdeel van eerlijke zelfkritiek aan, dat economisch belang een mooi woord is voor de zucht naar al maar meer? Ja zelfs voor ordinaire hebzucht? De hebzucht zit diep in ons. Jezus waarschuwt er ernstig tegen. Wij zetten – onder beding van Gods zegen – een economie neer en leveren ons vervolgens bijna met huid en haar uit aan deze god, die we zelf geschapen hebben. We dwingen ons zelf tot steeds meer. We kunnen niet meer geloven dat er een moment is dat genoeg ook echt genoeg is. Ja, dat zelfs stappen terug te overwegen zijn. Het werk is er voor de mens en de mens is er niet voor het werk. De mens is veel meer dan het geld. We leggen onszelf een dwang van werk en winst op. Uiteraard moet er gewerkt worden. Dat een regering er alles aan doet om werkgelegenheid te bevorderen, is een goede zaak. Maar dat we op een onverantwoorde manier

aan het doorslaan zijn, is helder en het moet echt een signaal voor de overheid zijn, dat zoveel mensen daar tegen waarschuwen. Er is ook een grens aan de flexibiliteit van mensen. Jongeren kunnen geweldig veel aan. Als een mens wat ouder begint te worden wordt de elasticiteit langzaam maar zeker minder. Daarbij komt dat het demotiverend werkt wanneer jongeren geen min of meer vaste baan in het vooruitzicht kan worden gesteld. Een mens heeft behoefte aan enige maatschappelijke zekerheid. Toch ben ik somber gestemd. Zolang de 'paarse geest' het denken beïnvloedt, zal de ontwikkeling in de richting van een 24-uurseconomie doorgaan. Een D66-politicus zei dat hij met de kerk gebroken had en daarom met de kerken niets te maken had. Te vrezen is dat deze mentaliteit vele geesten beheerst. Men heeft geen boodschap aan de wijsheid van het Woord van God. Daarom moeten we een krachtig pleidooi blijven voeren voor een politiek, die de wijsheid van Gods geboden met het oog op de

inrichting van een samenleving, niet naast zich neerlegt. Wie Gods geboden aan de kant schuift, komt altijd met andere waarden en normen en die zijn in alle gevallen minder heilzaam. We zullen dat in de (nabije) toekomst vanzelf gaan meemaken.

Daarom mogen kerkenraden en gemeenten niet aan de kant blijven staan bij de landelijke handtekeningactie tegen de 24-uurseconomie. Laat het neen tegen een ontwikkeling in de richting van nieuwe slavernij een krachtige stem mogen krijgen. En bovenal: laten kerken en christenen deze actie een plaats geven in de gebeden.

Dit is een gedeelte van een artikel van de hand van Ds. J. Jonkman, chr. geref. predikant te Drachten, dat hij publiceerde in de rubriek: Nader Bekeken in het weekblad: 'De Wekker'. Wij hebben het geheel met instemming gelezen en bevelen een en ander graag ter nadere overweging aan!

Enschede, O. Mooiweer

Voor de kinderen

Hieronder vind je een aantal vragen over 1 Samuël 26 en 27. Er worden steeds twee antwoorden gegeven. Zoek het juiste antwoord en zet de letters die er achter staan naast elkaar. Je vindt dan een voorwerp die David meenam.

- In welke woestijn verborg David zich met zijn mannen? 26:2
A. De woestijn Zif W B. De woestijn Negev. A
- Hoeveel mannen nam Saul mee om David te zoeken? 26:2
A. 1000 mannen G B. 3000 mannen A
- Hoe heette de krijgsoverste van Saul? 26:5
A. Joab W B. Abner T
- Wie wilde met David mee naar de legerplaats van Saul? 26:6
A. Abisai E B. Achimelech A
- Wat voor wapen had Saul aan zijn hoofdeinde in de grond gestoken? 26:7
A. Speer R B. Zwaard N
- Met welke twee dieren vergelijkt David zichzelf? 26:20
A. Schaap en leeuw O B. Vlo en veldhoen K
- Saul laat David met rust maar David gaat toch voor de zekerheid weg. Naar welk land gaat hij? 27:1
A. Filistijnen R B. Moab S
- Wie was de koning van Gat? 27:2
A. Maok I B. Akis U
- Welke stad gaf de koning David om te wonen? 27:6
A. Siklag I B. Gat G
- Hoe lang bleef David in dit land? 27:7
A. 1 jaar D B. 1 jaar en vier maanden K

De oplossing van de vorige maal is:

Wat zoekt jij de levende bij de doden? Hij is hier niet maar Hij is opgewekt.

G. Wijkhuizen-van Vuuren

Beroepen/Intrede / Afscheid

Aangenomen naar Lelystad: ds. C.T. de Groot van Steenwijk.

Bedankt voor Krommenie, voor Eindhoven (2e pred. plaats) en voor Ermelo/Putten/Harderwijk: ds. C.T. de Groot van Steenwijk.

Adressen

NGK Nijmegen

Kerkdiensten: Byzantijnse kapel, Dobbelmannweg 3, achter de grote RK kerk aan de Groenestraat. Aanvang: 10.00 en 16.30 uur.

Nieuws Landelijke Vergadering

Waarnemer NGK Liedboek-2000

De Landelijke Vergadering heeft besloten dat namens de Nederlands Gereformeerde Kerken deelgenomen zal worden aan de voorbereidingen voor de totstandkoming van het Liedboek-2000. Het is de bedoeling dat ook de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken-vrijgemaakt evenals de Nederlands Gereformeerden, waarnemers naar de beraadslagingen binnen de Interkerkelijke Stichting voor het Kerklied zullen afvaardigen.

Onderzoek naar bezwaren tegen Akkoord Kerkelijke Samenleven

De Landelijke Vergadering heeft besloten een onderzoek in te stellen naar de bezwaren die bij een viertal NG Kerken tegen het AKS bestaan. Ook naar de lopende Landelijke Vergadering hebben de kerken van Baarn, Groningen, Utrecht en Zeist „eigen” afgevaardigden gezonden, zij participeren niet binnen de regionale afvaardigingen. De kerk van Baarn stelde bij monde van ds. M. Janssens voor om in de toekomst te gaan vergaderen met directe afvaardigingen van de kerken. Dat voorstel haalde het niet. Onderzocht zal worden waar nu precies de knelpunten liggen.

Nederland Gereformeerde Kerken op Internet

De Nederlands Gereformeerde Kerken gaan op Internet. Inmiddels is een eigen plaats verworven die niet alleen aan het kerkverband maar ook aan de plaatselijke gemeenten ruimte biedt om zich op Internet te presenteren.

Zaterdag 16 mei zal, tijdens de vierde zitting van de Landelijke Vergadering in Doorn, de officiële presentatie plaatsvinden. Wie informatie over de Nederlands Gereformeerde Kerken wenst en beschikt over de technische faciliteiten komt royaal aan zijn trekken. Zo is het complete AKS te vinden en ook het ondertekeningsformulier voor ambtsdragers heeft een plaats gevonden. Ook plaatselijke kerken kunnen gebruik maken van de „site”, zo zal de kerk van Utrecht een aantal preken van ds. W. G. Rietkerk opnemen. En tenslotte: ook de afgevaardigden van de Landelijke Vergadering kunnen gebruik maken van de NGK-site, zij kunnen de notulen van de LV via e-mail binnenhalen.

Opleiding houdt de NG gemoederen bezig

Zaterdag 4 april heeft de Landelijke Vergadering zich in eerste termijn bezig gehouden met de problematiek rond de opleiding tot dienaar des Woords. Besluiten konden nog niet worden genomen, afgesproken is op 6 juni samen verder te spreken. Om de komende discussie enige structuur te geven heeft het moderamen een drietal opties vastgelegd:

1. de situatie laten zoals die is;
2. voortborduren op de huidige situatie en de mogelijkheden uitbouwen of, tenslotte,
3. kiezen voor een geheel eigen opleiding.

Overig nieuws

Middagdiensten Bilthoven

In Bilthoven worden door de Nederlands Gereformeerde Kerk per zondag weer twee samenkomsten belegd. De tweede dienst begint op zondagmiddag 17.00 uur en wordt in het eigen kerkgebouw gehouden.

Pastoraal in de kerkelijke gemeente

In september 1998 start in Barendrecht een pastorale cursus onder leiding van Aad van de Sande, die als evangelist en medewerker aan pastorale programma's van onder andere de EO, veel ervaring heeft met pastoraat binnen en vanuit de kerkelijke gemeente. De cursus bestaat uit een aantal lessen, die over tal van hedendaagse pastorale onderwerpen gaan. Tijdens de cursus willen we zoeken naar bijbel verantwoorde oplossingen voor problemen en conflicten, bij onszelf en bij anderen.

Op 26 mei om 20.00 uur zal een infor-

matieavond worden gehouden in de NG Maranathakerk, Dorpsstraat 178a te Barendrecht.

Telefonische informatie:
0180 62 40 75 / 61 62 66.

Japanse dominee zoekt tijdelijk onderdak

Onze contacten met de buitenlandse kerken beperken zich niet alleen tot een levendige correspondentie. Binnenkort komt een Japanse predikant, Yasunori Ichikawa, voor een maand naar Nederland. Hij gaat in die periode studeren aan de Vrije Universiteit, en hoopt daarnaast ook het contact met de kerken in Nederland te vernieuwen. Er is echter een probleem gerezen rondom de huisvesting.

Vandaar de vraag: Wie heeft de gelegenheid deze Japanse broeder onderdak te verlenen in de maand juli, eventueel voor een gedeelte van de maand. Te denken valt ook aan woonruimte die vanwege de zomervakantie ongebruikt is. Het is uiteraard wenselijk dat de woonruimte niet al te ver verwijderd is van de VU, dan wel dat er eenvoudige manieren zijn om naar de VU te reizen. Yasunori Ichikawa is bereid om hiervoor een financiële bijdrage te leveren.

Uw reactie graag naar ds. A. Boshuizen, Franklinstraat 46, 1171 BM Badhoevedorp. Tel/fax 020-6595464 email: boshuizen@hetnet.nl

Onder
andere(n)

Landelijke conferentie Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte

De landelijke conferentie van het COGG zal DV worden gehouden op vrijdag 24 april in de Aker te Putten. Spreker is prof.dr. J.W. Maris die zal inleiden over „Wat is de aard van het Schriftgezag”.

's Avonds zal onder leiding van ds. D. Quant (voorzitter COGG) de hoogleraar met de belangstellenden in discussie gaan.

Ontvangst en kennismaking vanaf 15.00 uur. Begin van de bijeenkomst 15.30 uur, einde om 21.00 uur. De toegang is gratis, om ongeveer 17.30 uur is er een pauze met de mogelijkheid om deel te nemen aan een koffiemaaltijd.

Amarant Reizen is een christelijke reisorganisatie met een actief en avontuurlijk reisprogramma. Het programma van Amarant is zeer breed, met bestemmingen van Nederland tot en met IJsland of Ecuador. Naast trektochten te voet of op de fiets, en rondreizen met busjes of terreinwagens, zijn er ook aantrekkelijke vaste accommodaties en boeiende stedentournees. De meeste deelnemers zijn tussen de 25 en 45 jaar. Amarant besteedt bijzonder veel aandacht aan de leiding van haar reizen. Bijvoorbeeld door de groeps-grootte te beperken en de reisleiders voor en tijdens de reis goed te ondersteunen.

Gevraagd: Voetenwassers met leidinggevende capaciteiten

Een groepsreis leiden is in zekere zin een kwestie van voeten wassen. Veel regelen, een goede sfeer neerzetten, zorgen voor de grote lijnen en tegelijk oog hebben voor de enkeling. Kortom: dienstbaar zijn. Maar een reis leiden betekent ook extra genieten. Genieten van je eigen vakantieplezier én dat van anderen. Wie bij Amarant een groepsreis leidt, moet initiatief nemen en soms knopen doorhakken. Ervaring met leidinggeven is dan ook gewenst. Evenals een levend geloof in Jezus Christus. Want reisleiders zijn er bij Amarant niet alleen voor de wandelroutes en de boodschappen. Met dagopeningen, avondsluitingen, een goed gesprek en een bijbelstudie op zijn tijd geven ze het christelijke geloof een vanzelfsprekende plaats in hun reis.

Alle reizen van Amarant worden geleid door één of twee enthousiaste vrijwilligers. Geïnteresseerd? Neem dan contact op met Amarant Reizen.

Postbus 9349 • 3506 GH Utrecht • tel (0346) 212897
fax (0346) 213159 • e-mail: outline.travel@wxs.nl

Christelijk-sociaal is...

15 miljoen mensen en o, o, o wat zijn we druk:
werken, winkelen, sporten en vakantie.
Het kan allemaal. Allemaal...?

Nee, niet allemaal.

65-plussers, weduwen, minima en gehandicapten komen steeds vaker klem te zitten.

Over wat 'paars' daaraan doet moet u zelf oordelen.

Het moet in ieder geval anders.
Daarom wil de RPF dat de AOW 5% omhoog gaat.
Daarom moet de kinderbijslag voor ouders met een minimum
inkomen ook omhoog. De Algemene Nabestaandenwet mag
weduwen niet in de kou laten staan.

En gehandicapten moeten reële kansen
krijgen op een baan.

Gewoon een kwestie van rechtvaardig delen,
van naastenliefde.

Een hart voor mensen

De Wittenberg

CHRISTELIJKE HOGESCHOOL
EN TOERUSTINGSCENTRUM

Het Bestuur van de Stichting Reformatorische Bijbelschool,
zoekt per 1 juli 1998 of z.s.m. daarna een

DIRECTEUR m/v

i.v.m. vertrek van de huidige directeur.

De Wittenberg is een niet-gesubsidieerde onderwijsinstelling waar persoonlijke en geestelijke vorming en toerusting van studenten plaatsvindt binnen een context van reformatorische diepgang en evangelisch elan, deels in een situatie waarin leren en leven nauw verbonden zijn.

Van de directeur verwachten wij:

- bezieling en visie voor deze instelling
- brede ervaring op onderwijskundig en theologisch / kerkelijk terrein
- managementvaardigheden
- communicatieve vaardigheden in woord en geschrift
- belijdend en meelevend lidmaatschap van één van de kerken van gereformeerd belijden.

Salarisindicatie: tot maximaal f 5000,- bruto per maand.

Aan belangstellenden wordt op verzoek een informatiepakket gezonden.

Zie eventueel ook www.che.nl/wittenberg

Inlichtingen bij de huidige directeur, drs. B. Terlouw, Krakelingweg 10, 3707 HV Zeist. Tel.: 030-6924166 (school) of 6919827 (privé).

Email: bterlouw@xs4all.nl

Sollicitaties voor 20 april 1998 aan de bestuursvoorzitter, drs. H.J. van Maanen, Langenberglaan 4, 6711 HK Ede. Tel.: 0318-650843.

DE WITTENBERG
KRAKELINGWEG 10 - 3707 HV ZEIST
tel.: 030 - 6924166 - fax 030 - 6913897

D.V. zondag 19 april 1998 is het **vijfenvertig** jaar geleden dat

DS. Z.G. VAN OENE

bevestigd is in het ambt van Denaar des Woords.

De kerkenraad van de Nederlands Gereformeerde Kerk te Zwolle is de Here dankbaar dat ds. Van Oene zijn werk in grote getrouweheid mocht verrichten in de gemeente van Jezus Christus, in het dienstbetoon en de verkondiging van Gods Woord.

De kerkenraad biedt hem en zijn echtgenote een receptie aan, D.V. donderdag 23 april a.s. van 20.00 tot 22.00 uur in zalencentrum 'Urbana', Wipstrikerallee 213 te Zwolle, waarvoor wij u van harte uitnodigen.

Contactadres:

De Mars 27

8014 BJ Zwolle

Tel. 038-4651279

Namens de kerkenraad

Ds. M. de Jong, Preses

E.H. van Dijken, scriba

Thuiszorg nodig?

Curadomi biedt de helpende hand vanuit een christelijke levensovertuiging. Ons personeel is gespecialiseerd in pijnbestrijding.

Curadomi

Organisatie voor thuiszorg

Zorg met een visie.

Bel tijdens kantooruren (0318) 54 82 65
buiten kantooruren 0900-82 12340 (spoed)

Amarant Reizen is een christelijke reisorganisatie met een uniek programma van actieve en avontuurlijke groepsreizen. Amarant koppelt individuele vrijheid aan de sfeer en gezelligheid van een groep. De meeste deelnemers zijn tussen de 25 en 45 jaar oud. Voor alle verre reizen en de stedenreizen geldt geen leeftijdsgrens.

AMARANT
REIZEN

Stuur mij de gids Amarant '98

Naam: m/v*

Adres:

PC+plaats:

Leeftijd: jaar

"Ik hou wel van een beetje **avontuur**,

maar
ook
van
een

goed gesprek.

Wij ook, zeiden ze
bij Amarant Reizen."

POSTBUS 9349 • 3506 GH UTRECHT • 0346 212897 • FAX 0346 213159

